

Jaarverslag 2017

Stichting Fortior

Voorwoord Raad van Toezicht.....	5
Verslag Raad van Toezicht	6
Voorwoord College van Bestuur	8
1 Stichting Fortior	9
1.1 ONZE IDENTITEIT	9
1.2 ONZE MISSIE	9
1.3 ONZE WAARDEN	9
1.4 ONZE VISIE: WIJ ZIEN WAT JE KUNT WORDEN	10
1.5 STRATEGISCH BELEIDSPLAN 2016-2020	10
1.6 ONZE TOEKOMST	10
1.7 ORGANISATIE	10
1.8 BESTUURSMODEL EN GOOD GOVERNANCE	11
1.9 ZAKEN MET POLITIEKE OF MAATSCHAPPELIJKE IMPACT	12
1.10 HORIZONTALE VERANTWOORDING, COMMUNICATIE EN SAMENWERKING	13
1.11 SCHOLEN FORTIOR	14
2 Onderwijskundig.....	15
2.1 ALGEMEEN	15
2.2 ONDERWIJSOPBRENGSTEN	16
2.3 UITSTROOM	17
2.4 PASSEND ONDERWIJS	18
2.5 ONDERWIJS EN ONDERSTEUNING DOOR INFORMATIETECHNOLOGIE.....	21
2.6 VISIE	21
2.7 DESKUNDIGHEID	22
2.8 INHOUD EN TOEPASSINGEN	22
2.9 INFRASTRUCTUUR	23
2.10 ONDERWIJSINSPECTIE	24

2.11	KLACHTENREGELING	24
3	Personeelsbeleid (HRM)	25
3.1	KENGETALLEN HRM	25
3.2	OVERIG HRM	26
4	Huisvesting	28
4.1	STRATEGISCH HUISVESTINGSBELEID.....	28
4.2	HUISVESTINGSPLAN.....	28
4.3	MEERJARIG ONDERHOUDSPAN (MOP)	29
4.4	RESULTATEN	30
5	Financiën	31
5.1	ALGEMEEN	31
5.2	PLANNING EN CONTROL	31
5.3	INVESTERINGEN	31
5.4	AFSCHRIJVINGEN	32
5.5	TREASURY	32
5.6	FINANCIËLE POSITIE EN RESULTATEN	33
5.6.1	RESULTAAT JAARREKENING 2017 VERSUS BEGROTING 2017.....	34
5.6.2	RESULTAAT JAARREKENING 2017 VERSUS JAARREKENING 2016.....	35
5.6.3	ONTWIKKELING BALANSPOSITIE	35
5.7	KENGETALLEN	37
5.8	CONTINUÏTEITSPARAGRAAF	38
5.8.1	PROGNOSE AANTALLEN LEERLINGEN.....	39
5.8.2	MEERJARENBEGROTING	41
5.8.3	MEERJARENBEGROTING BATEN EN LASTEN	42
5.8.4	RISICO'S EN ONZEKERHEDEN	42
5.8.5	MEERJARENONTWIKKELING BALANS.....	43
5.8.6	KENGETALLEN	43

5.9	RISICOMANAGEMENT.....	44
6	Jaarrekening 2017.....	45
6.1	GRONDSLAGEN	45
6.2	GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT	47
6.3	GRONDSLAGEN VOOR HET KASSTROOMOVERZICHT	48
6.4	BALANS PER 31 DECEMBER 2017 (NA RESULTAATBESTEMMING)	49
6.5	STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017	50
6.6	KASSTROOMOVERZICHT	51
6.7	VASTE ACTIVA	52
6.8	VORDERINGEN.....	52
6.9	LIQUIDE MIDDELEN	53
6.10	EIGEN VERMOGEN	53
6.11	VOORZIENINGEN EN LANGLOPENDE SCHULDEN	53
6.12	KORTLOPENDE SCHULDEN.....	54
6.13	VERANTWOORDING SUBSIDIES	55
6.14	OPGAVE OVERHEIDSBIJDRAGEN	56
6.15	OPGAVE OVERIGE BATEN	57
6.16	OPGAVE VAN DE LASTEN	58
6.17	FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	60
6.18	VERBONDEN PARTIJEN	60
6.19	WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR	61
6.20	NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN	63
6.21	OVERIGE GEGEVENS	63
6.22	GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	63
6.23	ONDERTEKENING DOOR BESTUURDER EN TOEZICHTHOUDERS	64
6.24	CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	65
6.25	GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON.....	68

2017 was het eerste jaar van de nieuwe beleidsperiode 2016-2020. Met dit jaar starten we een nieuwe beleidscyclus, voortbouwende op de afgesloten periode 2012-2016, waar we met tevredenheid op terugkijken. Vooral bij de totstandkoming van het nieuwe strategische beleidsplan was de betrokkenheid en inbreng van alle stakeholders groot. Met als gevolg een gedragen visie, met een concrete aanpak, en nadrukkelijk geen papieren tijger. Hierdoor kunnen we de komende jaren goed volgen of en hoe de plannen worden uitgevoerd en met welk resultaat.

In 2017 is hard gewerkt aan fase 1 van het nieuwe strategische beleidsplan, het richten voor de komende jaren. Maar het is zeker niet enkel gebleven bij het werken aan planvorming. In 2017 is ook veel werk verzet om de in de voorgaande beleidsperiode gelegde fundamenten verder te verstevigen en daarop voort te bouwen. We hebben stappen gezet voor de verdere operationele uitwerking van de strategische doelen en we mogen wel stellen dat we op schema zitten.

Dit stelt ons in staat om verder te werken aan de verbreding en het passend maken van onderwijs, met passie voor ieder kind. Hier staat Fortior nadrukkelijk voor! Dit alles in het licht van het continu en krachtig verbinden van de Fortior-strategie aan onze dagelijkse missie: bieden van ruimte voor kinderen en medewerkers om hun talenten maximaal te ontwikkelen en benutten. Het is goed te constateren dat we ook in 2017 onze stabiele financiële basis hebben kunnen vasthouden. Mede hierdoor konden we alle energie besteden aan de inhoud. De Raad van Toezicht heeft er vertrouwen in dat we deze basis ook in 2018 kunnen behouden.

In het hoofdstuk hierna gaan we in op de manier waarop de RvT zijn formele rol in het afgelopen jaar heeft ingevuld. De RvT heeft in 2017 geen verandering ondergaan qua samenstelling. Wel is gewerkt aan het verder professionaliseren en ontwikkelen van de rol van toezichthouder. Onder meer aan de hand van input van externen en door onderlinge reflectie. Deze ontwikkeling zet zich het komend jaar door. De RvT bereidt zich hierop voor en speelt er actief op in. Met als doel een goed, modern toezicht van hoge kwaliteit en met respect voor ieders rol.

In 2018 zal de RvT qua personele samenstelling een verandering ondergaan. Van de zittende vijf leden vertrekken er drie, om persoonlijke of procedurele redenen. Intussen werd er, met ondersteuning van een extern bureau, gezocht naar adequate opvolging. Dank en waardering is op zijn plaats voor de drie vertrekkende leden.

De Raad spreekt zijn waardering uit voor de grote inzet waarmee het College van Bestuur en alle medewerkers van Stichting Fortior hebben bijgedragen aan de bereikte resultaten en heeft het vertrouwen dat Fortior in 2018 in kwalitatief en financieel opzicht verder zal doorgroeien.

De Raad van Toezicht wenst iedereen veel succes bij deze ambitie en uitdaging.

A.J.A. Eikenboom MBA,
voorzitter Raad van Toezicht

In deze paragraaf legt de RvT verantwoording af over zijn manier van toezicht houden. Concreet, vanuit een integrale optiek, over de uitvoering van de wettelijk toegewezen taken en uitgaande van de vastgestelde verantwoordelijkheden. Daarnaast over de manier waarop het College van Bestuur (CvB) ondersteund en geadviseerd is over beleidsvraagstukken en over financiële, personele en onderwijskundige uitdagingen.

De RvT bestaat momenteel uit vijf personen:

Functie	Naam	Bestuurslid sinds	Eerste keer herbenoemd / herbenoembaar	Aftredend
Voorzitter	de heer A.J.A. Eikenboom MBA	1 oktober 2013	1 oktober 2017	1 oktober 2021
Lid	de heer drs. F.W.G. Doesborg	29 september 2010	29 september 2014	29 september 2018
Lid	mevrouw J.A. de Graaf	1 oktober 2013	1 oktober 2017	1 oktober 2021
Lid	de heer J.W.P. Meulenkamp RA RC	10 december 2015	10 december 2019	10 december 2023
Lid	mevrouw H.G.E. Straten	1 december 2011	1 december 2015	1 december 2019

In 2017 vergaderde de Raad vijfmaal. De agenda werd vastgesteld aan de hand van een eerder geaccordeerde planning-en-controlcyclus. Daarnaast werd de RvT aan de hand van een viermaandelijks managementrapportage (MARAP) integraal geïnformeerd over de ontwikkelingen bij Fortior, met deze cyclus en managementinformatie houdt de RvT toezicht op de rechtmatige verwerving en rechtmatige en doelmatige besteding van middelen.

Op 3 juli reflecteerde de RvT als elk jaar over het eigen functioneren, onder meer op basis van het overleg met professor Goodijk over de maatschappelijke ontwikkelingen en verwachtingen over de rol als toezichthouder en onze eigen visie daar op. Primair gaat het daarbij om de manier waarop het toezicht zich ontwikkelt en wat dat betekent voor het functioneren van de Raad. Dit proces krijgt het komend jaar nog een vervolg. Naar aanleiding van deze reflectie is besloten een vooroverleg in te voeren, voorafgaand aan de reguliere RvT-vergaderingen. Daarnaast is besloten de commissie HR en de commissie Onderwijs samen te voegen vanwege de onderlinge relatie en afhankelijkheid.

De toezichthoudende taak is breed en veelomvattend. Gezien het grote aantal onderwerpen, de diversiteit en omwille van efficiëntie en effectiviteit werkt de RvT met commissies. Er zijn er nu drie: de commissie HR & Werkgeverschap, de commissie HR & Onderwijs en de commissie Bedrijfsvoering. Deze commissies vergaderen periodiek en adviseren de RvT als geheel. Besluiten vallen uiteindelijk in de RvT-vergadering.

In de vergadering van 8 juni 2017 heeft de RvT de meerjarenbegroting voor 2018-2022 vastgesteld.

In maart 2017 heeft de commissie Bedrijfsvoering uitgebreid overleg gehad met de externe accountant en positief geadviseerd over jaarrekening en jaarverslag 2016. Deze stukken zijn in de RvT-vergadering van 13 april 2017 goedgekeurd.

De externe accountant is in de vergadering van 13 april 2017 herbenoemd voor de controle van de jaarrekening 2017. Het contact met de accountant is open, constructief en professioneel.

Naast de reguliere vergaderingen is er periodiek, en waar gewenst op afroep, bilateraal overleg tussen de voorzitter van de RvT en de voorzitter van het CvB, en indien gewenst met andere leden van de Raad.

Omdat de Raad veel waarde hecht aan voeling met de praktijk, vinden er tweemaal per jaar schoolbezoeken plaats. Zo bezocht de RvT op 19 mei 2017 Nova Montessori en de Gemmaschool, en op 3 november 2017 De Startbaan en De Meule.

Daarnaast neemt de RvT als stakeholder deel aan de netwerkbijeenkomsten die Fortior eenmaal per jaar organiseert. Het afgelopen jaar was *de multiculturele school, waar leggen we de grenzen* het thema.

Het contact met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) van Fortior is professioneel, op afstand conform de rollen die de GMR en de RvT spelen. In 2017 zijn de contacten verder aangehaald, nog steeds passend in de rolinvulling. Conform de cao is er tweemaal per jaar formeel of informeel contact met de GMR met een delegatie van de Raad van Toezicht.

De RvT, en meer specifiek de commissie HR & Werkgeverschap, voorziet in het werkgeverschap voor het CvB. Zij werkt volgens een professionele gesprekscyclus, bestaande uit plannings-, voortgangs- en beoordelingsgesprekken. De RvT heeft een protocol opgesteld, waarin zijn werkgeversrol jegens het CvB is vastgelegd.

Met veel plezier presenteren wij ons jaarverslag. 2017 was voor Fortior het eerste jaar waarin we ons strategisch beleidsplan 2016-2020 handen en voeten gaven, zowel op bestuurs- als schoolniveau.

De in het beleidsplan verwoorde visie, missie en inhoudelijke doelen zijn de drijfveren geweest voor ontwikkeling en inzet van personeel. Een en ander concreet vertaald in onze personele en financiële begroting en de verantwoording daarover. De doelen en ambities van het strategisch beleidsplan zien wij als een belangrijke basis voor ontwikkeling en vernieuwing van ons onderwijs. Met dit vertrekpunt geven we invulling aan de uitdagende opgave om passend en eigentijds onderwijs inhoud te geven.

De scholen van Fortior werken vanuit gemeenschappelijke uitgangspunten, maar geven hieraan een eigen kleur op basis van de behoeften van kinderen en van de omgeving van de school en op basis van competenties van personeelsleden. Dit betekent dat er zowel voor ouders als voor personeelsleden keuzemogelijkheden zijn.

De kwaliteit van onze scholen wordt ook door de Onderwijsinspectie als goed gewaardeerd, alle scholen bieden een basisarrangement aan, evenals in het voorgaande jaar.

Fortior hecht veel belang aan de ontwikkeling en professionalisering van haar medewerkers. Voor jonge leerkrachten zijn we gestart met een ontwikkeltraject, met scholing, coaching en begeleiding. Voor alle personeelsleden zetten wij in op team- of individuele scholing of –begeleiding en er is aandacht voor interne mobiliteit.

We zijn er trots op dat uit de tevredenheidsonderzoeken onder medewerkers en leerlingen blijkt dat beide in grote mate tevreden zijn. Bij de medewerkers kreeg in 2017 landelijk en ook bij onze stichting de werkdruk veel aandacht. Het is verheugend om te constateren dat we in 2018 de toezegging hebben gekregen dat er middelen beschikbaar komen om dit structureel aan te pakken, zij het dat de bedragen voor de schooljaren 2019-2020 en verder nog niet bekend zijn.

Door het geïntegreerde en gerichte beleid zijn we er dit jaar in geslaagd om inkomsten en uitgaven volledig in balans te houden. Binnen dit gevoerde strakke beleid hebben we toch ook een beleidsrijke invulling kunnen realiseren.

Het voorliggende verslag geeft meer in detail toelichting op de genoemde punten. Ik wens u veel leesplezier en houd me zeker aanbevolen voor uw suggesties of vragen.

Peter van Eijk,
voorzitter College van Bestuur.

1 STICHTING FORTIOR

1.1 ONZE IDENTITEIT

Stichting Fortior verzorgt katholiek en protestants-christelijk onderwijs en speciaal basisonderwijs in de stadsdelen Arcen, Lomm, Velden en Venlo van de gemeente Venlo.

Wij zijn een onderwijsstichting met een open identiteit. We werken vanuit een gemeenschappelijke visie op de waarden die we kinderen willen meegeven, zoals saamhorigheid, naastenliefde, solidariteit, rechtvaardigheid en moreel besef. Christelijke tradities, rituelen en Bijbelverhalen kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Op dertien scholen voor regulier basisonderwijs en een voor speciaal basisonderwijs verzorgen we met 267 medewerkers passend onderwijs aan 2.472 kinderen van vier tot dertien jaar. Fortior-scholen kenmerken zich door sterk, eigentijds onderwijs van hoge kwaliteit, met bovengemiddelde opbrengsten op de basisvaardigheden. We denken groot en hebben oog voor details, we maken tastbaar waarin we geloven. Fortior is vitaal, bruist van energie en inspiratie en we durven nieuwe zaken te proberen. We zoeken daarbij de balans tussen de realiteit van vandaag en de werkelijkheid waarnaar we streven. Vanuit de ontwikkelbehoeften van leerlingen werken we aan het onderwijs van morgen. We bieden ruimte voor kinderen en medewerkers om hun talenten te ontwikkelen en benutten. We versterken competenties en trots van medewerkers en we zijn herkenbaar als aantrekkelijk onderwijsmerk voor ouders en ketenpartners met wie we nauw samenwerken.

1.2 ONZE MISSIE

**LEERLINGEN BEGELEIDEN TOT ZELFBEWUSTE EN GELUKKIGE JONGE MENSEN,
DIE SUCCESVOL ZIJN IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS EN MET ELKAAR
VERANTWOORDELIJKHEID NEMEN VOOR EEN GEZONDE TOEKOMST.**

Fortior, dat zijn we allemaal. Wij hebben oog voor mens en resultaat en we werken opbrengstgericht samen. Daarbij stimuleren we creatief, probleemoplossend en reflectief denken.

1.3 ONZE WAARDEN

Vanuit onze missie definiëren we drie kernwaarden die voorwaarde zijn om onze visie te realiseren. Dit beschouwen we als ontwikkelwaarden, omdat ze een voortdurende referentie zijn voor ons handelen en onze keuzes. Ze vormen ook de basis voor onze ambities.

- We zijn **vitaal**: in een veilige en gezonde omgeving dragen we bij aan continue ontwikkeling, geluk en welzijn van alle leerlingen en medewerkers en stimuleren we plezierig leren en werken.
- We zijn **verantwoordelijk**: we zijn eigenaar van onze ontwikkeling en nemen initiatief om maximaal bij te dragen aan gezamenlijke doelen, we hebben oog voor elkaars belangen en voor het grote geheel, we geven ruimte en vertrouwen, geven elkaar feedback, feedforward en complimenten.
- We zijn **verbindend**: we checken of we elkaar goed zien, begrijpen en erbij betrekken. We creëren uitnodigende en betekenisvolle leeromgevingen, leren van en met elkaar en werken zowel in als buiten school samen met ouders en ketenpartners.

Onze waarden tonen we in wat we vertellen en wat we doen. Door elkaar de juiste vragen te stellen, maken we de verbinding tussen het Fortior-verhaal, het schoolverhaal en ieders persoonlijke verhaal.

Fortior versterkt en vernieuwt:

- Educatieve spil in de wijk of het dorp,
- Eigentijds onderwijs,

- Talenten ontwikkelen, oog voor meerbegaafdheid,
- Houding, gedrag leerlingen, sociaal-emotionele ontwikkeling, creatief, proactief.

1.4 ONZE VISIE: WIJ ZIEN WAT JE KUNT WORDEN

- We maken actieve verbindingen met partners in wijk of dorp,
- We zijn zelf verantwoordelijk voor onze ontwikkeling,
- We leren betekenisvol door het stimuleren van een brede cognitieve en sociaal-emotionele ontplooiing,
- We zorgen voor een veilige en uitdagende omgeving, waarin iedereen meetelt en zichzelf mag zijn,
- We staan voor eigentijds en toekomstgericht onderwijs,
- We prikkelen brede ontplooiing vanuit eigen mogelijkheden en talenten,
- We borgen en versterken optimale leeropbrengsten.

1.5 STRATEGISCH BELEIDSPLAN 2016-2020

Sinds augustus 2016 is ons nieuwe beleidsplan in werking. De vertaling naar hanteerbare en concrete doelen is goed op gang gekomen, zodat nu een en ander gemonitord kan worden.

Zo blijven we vanuit onze visie werken, ernaar plannen, handelen, evalueren, begroten en communiceren.

1.6 ONZE TOEKOMST

Wat gaan we in 2020 zien op onze scholen? We zijn in dat jaar nog steeds gericht op leeropbrengsten, op houding en gedrag van leidinggevend en leerkrachten, door elkaar aan te spreken, door focus, door met elkaar te delen. Orthobeelden en passend onderwijs blijven belangrijk. Kernpunten van wat we willen bereiken zijn:

Behouden en uitbouwen

- Onze scholen dragen hun identiteit zo uit dat er overeenstemming is tussen bedoeling en beleving,
- Onze scholen realiseren hoge opbrengsten op de basisvaardigheden,
- Onze professionals begeleiden leerlingen tot verantwoordelijke burgers voor wie duurzaamheid telt,
- Onze professionals tonen en onderhouden hun vakmanschap.

Versterken en vernieuwen

- Onze scholen zijn actieve samenwerkingsscholen, met een regierol in wijk of dorp,
- Onze professionals ontwerpen inspirerend en eigentijds onderwijs,
- Onze professionals realiseren passende brede talentontwikkeling voor alle leerlingen,
- Onze professionals stimuleren leerlingen tot creatief, proactief en zelfverantwoordelijk leren.

1.7 ORGANISATIE

Organisatiestructuur

De veertien scholen, die onderdeel uitmaken van de stichting, liggen in de stadsdelen Venlo, Arcen, Lomm en Velden. Fortior heeft aan het eind van dit verslagjaar 267 medewerkers en verzorgt onderwijs voor 2.472 kinderen (01-10-2017). De stichting wordt bestuurd en begeleid via verschillende organen:

- De Raad van Toezicht (RvT),
- College van Bestuur (CvB),
- Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR).

Raad van Toezicht

De RvT houdt met vijf leden toezicht op het CvB. De manier waarop dat gebeurt, wordt toegelicht op pagina 6 en 7.

College van Bestuur

Het CvB is eenhoofdig. Deze functie wordt uitgevoerd door de heer drs. Peter H. M. van Eijk. Hij is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding en wordt bijgestaan door een aantal stafmedewerkers.

Daarnaast zijn er acht schooldirecteuren, waarvan er inmiddels zes elk de directie voeren over twee scholen. Twee directeuren hebben elk één school onder zich.

Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

De GMR bestaat per 31 december 2017 uit drie ouders en vijf personeelsleden. Hij vervult een constructieve en kritische rol ten aanzien van beleid en begroting, en geeft zo invulling aan zijn wettelijk vastgelegde instemmings- en adviesbevoegdheden.

1.8 BESTUURSMODEL EN GOOD GOVERNANCE

Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs

Het CvB en de RvT onderschrijven de *Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs* volledig en handelen daarnaar. In 2017 is niet van deze code afgeweken. Het bestuursmodel van Stichting Fortior is gericht op continuïteit, waarin de optimale en brede ontplooiing en ontwikkeling van elk individueel kind wordt nagestreefd.

Functiescheiding bestuur en intern toezicht

Fortior heeft een heldere scheiding tussen bestuur en toezicht. Het CvB is verantwoordelijk voor het bestuur en de RvT voor het interne toezicht. Het strategische beleid vereist een krachtig managementteam, dat gezamenlijk de gestelde doelen realiseert.

Er wordt organisatorisch ingezet op drie aspecten:

- Samenwerking RvT, CvB en schooldirecteuren,
- Management- en bestuursstructuur,
- Planning en control.

De staffuncties op stichtingsniveau zorgen dat noodzakelijke expertise voor alle scholen beschikbaar is.

Met twee werkgroepen, gevormd uit de schooldirecteuren, wordt invulling gegeven aan het strategisch plan:

- Werkgroep O₃: deze richt zich op alle initiatieven die ertoe bijdragen brede kindontwikkeling en het ontwikkelings- en ontplooiingsonderwijs (O₃) van onze scholen te optimaliseren,
- Werkgroep Competente medewerkers.

De werkgroepen zorgen voor uitwerking, planning en realisatie van de acties die voortvloeien uit ons strategisch plan.

Organisatie en Good Governance

Met deze organisatiestructuur verdeelt Fortior de taken en bevoegdheden zo dat de verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie liggen. Beleid en organisatie zijn zo ingericht dat het mogelijk is flexibel te reageren op gewijzigde omstandigheden. De uitvoering van het strategisch beleid wordt actief ondersteund met planning en control en risicomanagement.

Het CvB formuleert samen met de afzonderlijke scholen hun onderwijsdoelen en stelt vast hoe getoetst wordt of deze doelen bereikt zijn. De schoolplannen en het jaarplan op stichtingsniveau vormen hiervoor het belangrijkste referentiekader. De begrotingen worden in lijn hiermee opgesteld.

Het CvB werkt in overleg met de scholen het begrip kwaliteit uit voor de betreffende school, en stelt vast hoe de kwaliteit van organisatie en onderwijs getoetst wordt.

Transparantie en verantwoording

Het CvB handelt transparant en actief openbaar: het verstrekt uit eigen beweging relevante inlichtingen en gegevens aan belanghebbenden, zoals ouders, personeel, RvT en GMR.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het beleid ligt bij CvB en management. De realisatie van de strategische doelen ligt primair bij de werkgroepen. Hierin hebben alle directeuren een taak. Verder hebben zij een belangrijke taak in het tot stand brengen van verticale verbanden, vooral door de afstemming tussen doelen op strategisch niveau en de realisatie per school. Dit krijgt zijn beslag in vierjarige schoolplannen en de daaruit voortvloeiende jaarplannen.

Het CvB heeft ten minste twee keer per jaar overleg met elk schoolteam. Hierin leveren alle betrokkenen rechtstreeks hun bijdrage aan het beleid en de uitvoering daarvan.

Toezicht door Raad van Toezicht

De RvT is samengesteld op basis van diversiteit in deskundigheid, ervaring en maatschappelijke betrokkenheid. De Raad oefent het toezicht uit op een actieve, positief-kritische en onafhankelijke manier.

De RvT ontvangt een vergoeding, waarvan het bedrag inclusief sociale lasten is vermeld in de jaarrekening.

Financiële deugdelijkheid

Het CvB zorgt voor een deugdelijke bedrijfsvoering. Deze is allereerst gericht op het realiseren van het strategisch beleid, met primair het oog op onderwijsopbrengsten, daarnaast op risicomanagement en financieel beheer. De uitvoering wordt verantwoord in dit jaarverslag. Op het gebied van financieel beheer speelt de commissie Bedrijfsvoering (waarin RvT, CvB en de manager Bedrijfsvoering vertegenwoordigd zijn) een actieve en kritische rol.

De realisatie van onze O₃-doelstellingen blijft leidend in ons dagelijks handelen. De volledige bedrijfsvoering, zowel voor inzet van middelen als voor beoogde resultaten, wordt intensief gevolgd, ook met periodieke rapportages.

In 2014 hebben wij er voor gekozen een deel van onze reserves, onder meer ontstaan door het overschot van 2013, tussen 2014 en 2017 extra in te zetten voor onderwijsdoelen. Door deze investering in de kwaliteit van onze organisatie gaven we een aantal jaren meer uit dan we ontvingen. Eerder dan destijds gepland hebben wij al vanaf 2017 weer een volledig kostendekkende exploitatie.

Het resultaat 2017 was nihil (zoals begroot), daar waar we in 2016 eindigden met een saldo van -204.000 euro. Fortior heeft na het resultaat van 2017 dan ook nog steeds een voldoende stevige vermogenspositie.

Fortior voert bij de uitvoering van het strategisch beleid een conservatief financieel beleid, waarbij we vooral aan de inkomstenkant voorzichtige inschattingen maken. Het resultaat is solide begrotingen, ook op meerjarenbasis.

Planning-en-controlactiviteiten richten zich vooral op het zo vroeg mogelijk signaleren van de eventuele noodzaak tot bijsturing. De schooljaarbegroting 2017-2018 vertoont een kostendekkende exploitatie, evenals de meerjarenbegroting. De meerjarenbegroting is ingericht met een aantal scenario's om tijdig en adequaat te kunnen inspelen op de nieuwste ontwikkelingen, zoals leerlingaantallen en overheidsinformatie.

1.9 ZAKEN MET POLITIEKE OF MAATSCHAPPELIJKE IMPACT

Ondanks de acties de afgelopen jaren om regeldruk te verminderen, ervaren wij in het primair onderwijs alleen maar meer regeldruk.

Na acties van het PO-front kondigde het kabinet vorig jaar aan 430 miljoen euro beschikbaar te stellen om de werkdruk te verminderen, maar het overgrote deel van dit geld is pas beschikbaar vanaf 2021.

De PO-Raad heeft al aangegeven dat er snel meer geld moet komen voor schoolteams om de regel en -werkdruk aan te pakken. Doel moet daarbij het verminderen van de regeldruk zijn, die ten koste gaat van het werkplezier en de kwaliteit van het onderwijs. Bovendien zorgt regeldruk voor toenemende werkdruk in het onderwijs.

Schoolteams moeten vervolgens zelf kunnen bepalen hoe zij het geld op hun school inzetten om de werk- en regeldruk aan te pakken. Minister Slob van Onderwijs wil eerst goede plannen zien, voor hij het gesprek aan wil gaan om extra middelen eerder beschikbaar te stellen.

1.10 HORIZONTALE VERANTWOORDING, COMMUNICATIE EN SAMENWERKING

Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

De GMR houdt zich voornamelijk bezig met de advisering en instemming op stichtingsniveau. Op 31 december 2017 bestaat de raad uit drie ouders en vijf personeelsleden en vertegenwoordigt zo personeel en ouders van de leerlingen.

In 2017 zijn er drie ouderleden afgetreden en is één ouderlid toegetreden. Verkiezingen waren niet nodig omdat er nog een vacature was.

Missie en doelstelling van de GMR zijn het nastreven en bewaken van optimaal beleid voor maximale ontwikkeling en ontplooiing van de kinderen en de werknemers van Fortior en ook voor de stichting in het algemeen.

GMR-cultuur

De bijeenkomsten met het CvB verlopen in een sfeer van respect en openheid over en weer met een zo volledig en tijdig mogelijke uitwisseling van informatie. In deze ambiance heeft de GMR ook in 2017 proactief meegedacht over ontwikkelingen in Fortior en haar omgeving. Zo heeft de raad volop invulling gegeven aan de missie om optimaal beleid voor maximale ontwikkeling en ontplooiing mogelijk te maken.

GMR-communicatie

Overleg vindt op veel momenten plaats. De basisstructuur is als volgt:

- Met het CvB zijn jaarlijks zes plenaire bijeenkomsten en waar nodig diverse bijeenkomsten over voorgenomen en gerealiseerd beleid. Daarnaast is er regelmatig afstemmingsoverleg tussen CvB en GMR-geledingen,
- Aan de plenaire bijeenkomsten vindt intern vooroverleg plaats,
- Overleg met de RvT vindt plaats op initiatief van de geledingen.

De informatie-uitwisseling met medezeggenschapsraden en ouders gebeurt per nieuwsbrief. De MR'en verspreiden deze onder ouders en personeel. Daarnaast is deze op de website van Fortior publiek toegankelijk.

Via Edusquare en gmr@fortior.nl kunnen alle belanghebbenden rechtstreeks contact opnemen met de GMR.

Netwerkbijeenkomsten

Wij hechten veel waarde aan goede contacten met onze stakeholders. Onderwijs is in onze visie meer dan wat tussen halfnegen en halfvier op school gebeurt. Voor een brede ontwikkeling van kinderen is de inhoudelijke samenwerking en afstemming met partners belangrijk.

Sinds enkele jaren heeft Fortior mede om die reden netwerkbijeenkomsten voor stakeholders georganiseerd. We bieden daarmee een podium voor ontmoeting en kennisdelen.

In februari 2017 vond er een netwerkbijeenkomst plaats rond het thema *de multiculturele school, waar leggen we de grenzen*.

Fortior heeft haar medewerkers en ouders gevraagd naar hun mening hierover. In overleg met vertegenwoordigers van verschillende groeperingen heeft Fortior zo een heel eigentijds thema bespreekbaar gemaakt.

In april en november belegde Fortior voor alle personeelsleden een lerende netwerkbijeenkomst. Doel: elkaar leren kennen, de scholen leren kennen en het collegiaal delen van kennis en ervaringen. De lerende netwerkbijeenkomsten maken deel uit van de professionalisering en ontwikkeling van personeel en scholen.

Communicatie

Met onze externe communicatie willen we de unieke positionering van iedere Fortior-school uitdragen. Vanuit het strategisch beleidsplan is door alle scholen geconcretiseerd hoe de eigenheid en de unieke krachtpunten van de school optimaal gecommuniceerd kunnen worden. Centraal staan de ontwikkelingsvraag van kinderen en de vraag hoe ouders als stakeholder en partner betrokken kunnen worden bij de ontwikkeling van de schoolplannen. Bij deze integrale benadering hoort de inrichting van onze websites, nieuwsbrieven en de communicatie met ouders.

1.11 SCHOLEN FORTIOR

De volgende scholen behoren tot de stichting:

Fortior school	Brin	Adres	Postcode/locatie	Aantal leerlingen	Directeur (2017)
Kleur-Rijk	05DV	Wolweversstraat 1	5904 PG Venlo	101	Marianne Sikkema
De Zuidstroom	030K	Pastoor Op Heijstraat 26	5912 BT Venlo	253	Koen Kemps
St. Willibrordusschool	16PD	Gulikstraat 196	5913 EK Venlo	220	Eric Classens
TCV speciaal basisonderwijs	06IZ	Rijnbeekstraat 8	5913 GB Venlo	59	Johan Stevens
TCV basisonderwijs	03NU	Rijnbeekstraat 8	5913 GB Venlo	227	Johan Stevens
Groeneveldschool	03XJ	Wethouder Receveurlaan 5	5913 SR Venlo	235	Wim de Bruijn
School aan de Vijver	05TV	Vijverhofstraat 2	5913 TV Venlo	274	Eric Classens
De Meule	03OT	Molenstraat 21	5914 XS Venlo	190	John van de Ven
Nova Montessori	03OT	Molenstraat 21	5914 XS Venlo	130	John van de Ven
Taal & lent	06NM	Leutherweg 197	5915 CG Venlo	86	Wim de Bruijn
Gemmaschool	03KJ	Noordervaartlaan 45	5916 SR Venlo	182	Koen Kemps
De Startbaan	06FW	Schandeloseweg 1c	5941 CP Velder	344	John Vullings
't Kapelke	04VS	Kampstraat 21	5943 AR Lomm	66	Jos Rutten
De Weiart	04VO	Burgemeester van Soest-Jansbekenplein 1	5944 BN Arcen	176	Jos Rutten

2 ONDERWIJSKUNDIG

2.1 ALGEMEEN

De zeven in de missie genoemde uitgangspunten zijn verwerkt in de vierjarige cyclus van schoolplannen van alle scholen. De scholen werken ook met een jaarplan, met daarin in ieder geval aandacht voor die punten uit het strategisch beleidsplan 2012-2016 die nog niet volledig waren afgerond, zoals passend onderwijs, orthobeelden en het verder verbeteren van de onderwijsopbrengsten.

We werken met twee werkgroepen van directeuren, een op inhoud, een op personele ontwikkelingen. Beide hebben oog voor samenwerking met andere stakeholders. De werkgroepen hebben de zeven visiepunten vertaald in concrete doelen. In de methodiek van richten, inrichten, verrichten en evalueren/borgen is voor de punten uit beleidsplan 2012-2016 sprake van verrichten en evalueren/borgen. Voor de nieuwe strategische beleidsdoelen was er vooral aandacht voor begripsbepaling.

De uitgangspunten van het strategisch plan worden in goede afstemming tussen bovenschools beleid en ontwikkelingen op schoolniveau uitgevoerd. De concretisering van het plan is al in alle lagen van de organisatie zichtbaar. De richtfase voor de meeste punten is afgerond, zodat we nu verder kunnen werken aan het inrichten en verrichten. Samenvattend kunnen we de voortgang als volgt weergeven:

SPEERPUNT	Concretisering	Richten	Inrichten	Verrichten	Evalueren/borgen
1 Actieve verbinding met partners in de wijk	Zichtbare actieve basishouding tot samenwerking				
2 Verantwoordelijk voor ontwikkeling op alle niveaus	Eigenaarschap				
	Professionaliseringsbeleid				
	Registratie beroepsgroep				
	Actualisering gesprekscyclus				
	Jaartaakbeleid en vermindering werkdruk				
	Integraal gezondheidsmanagement				
	Interne/externe mobiliteit				
3 Stimuleren brede cognitieve en sociaal-emotionele ontplooiing	Integrale benadering ontwikkeling sociaal en onderwijskundig				
	Kindkenmerken basis aanbod onderwijs				
	Leerkrachten professionaliseren in coachende rol				
	Creëren rijke leeromgeving binnen en buiten				
4 Veilige en uitdagende omgeving	Adequaate volgsysteem				
	Actueel veiligheidsplan				
	Beschikken over coordinator veiligheid en over aanbod sociaal emotionele ontwikkeling				
5 Eigentijds en toekomstgericht onderwijs	21ste-eeuwse vaardigheden ingebed in onderwijsaanbod			>>>	
6 Brede ontwikkeling vanuit eigen mogelijkheden	Passend aanbod met partners				
7 Borgen en versterken optimale leeropbrengsten	Minimale ondergrens eigen schoolgroep eindtoets				
Voortgang		94%	78%	28%	11%

Ook het directieoverleg en het overleg van directeuren met hun deelteamleiders voorzien in het delen met de rest van de organisatie van voortgang en opbrengsten. Het CvB is geregeld aanwezig bij de werkgroepoverleggen, waarbij sprake is van delen, bevragen, klankborden en richting geven.

Onderwijs aan vluchtelingen en nieuwkomers

Het aantal kinderen van nieuwkomers, voor wie de Nederlandse taal een aandachtspunt is, neemt toe. Door de spreiding van nieuwkomers over de stadsdelen krijgen alle Fortior-scholen hier steeds meer mee te maken. Om deze kinderen goed te helpen hebben we vier schakelgroepen opgezet, bij vier van onze scholen: 't Kapelke, Kleur-Rijk, De Zuidstroom en Taal & lent. Twee groepen worden gefinancierd door de gemeente Venlo, twee vanuit onze eigen middelen.

LVS en Cito

Tweemaal per jaar meten we met het Cito-leerlingvolgsysteem de opbrengsten op de onderdelen rekenen, spelling, woordenschat, begrijpend lezen, technisch lezen. Afname vindt plaats in januari (M-toets) en in juni (E-toets). De E-toetsen van 2017, voor de onderdelen rekenen en taal peuters en kleuters, hebben over het algemeen goede resultaten. Niet geheel onverwacht zien we dat op scholen waar de peuters en kleuters minder goed scoren ook de resultaten bij het aanvankelijk leren achterblijven. Dit bevestigt dat een stevige basis in taal en rekenen essentieel is voor een goede start in het onderwijs.

Over het algemeen zien we dat de resultaten in de middenbouw (de groepen 5 en 6) achterblijven bij de resultaten in de onder- en bovenbouw. Dit is al langer zo, ook landelijk. Mogelijk houdt dit verband met het niveau van de toetsen. Een andere verklaring kan zijn dat in de middenbouw afzonderlijke vaardigheden bij kinderen meer integraal toegepast en getoetst worden. Deze manier van leren en werken stelt hogere eisen aan de competenties van kinderen.

In de bovenbouw, in het bijzonder groep 8, zien we de opbrengsten op dit punt verbeteren. Uiteraard zijn er verschillen tussen de scholen onderling. Vooral de scholen in de sociaaleconomisch zwakkere wijken scoren lager. Op de eind-Cito groep 8 is dit niet altijd op dezelfde manier te zien. Dit houdt verband met het feit dat deze gecorrigeerd wordt op schoolgewichten. Deze correctie is niet van toepassing op de resultaten van het leerlingvolgsysteem.

Schooloverstijgend zien we dat woordenschat en begrijpend lezen minder goed scoren. Ook dit is landelijk een trend. Bij Fortior krijgen deze aspecten extra veel aandacht door scholing in didactische vaardigheden van leerkrachten en door specifiek aanbod op basis van gedetailleerde analyse van de opbrengsten (methodegebonden en methodeonafhankelijk).

We analyseren en bespreken de resultaten op bestuurlijk niveau (school- en vakoverstijgend), op schoolniveau (per team, uitwisselen van analyses) en groepsniveau (de analyse op leerlingniveau). Tijdens de schoolbezoeken besteedt het CvB structureel aandacht aan de opbrengstontwikkeling en de verbeterplannen van de scholen.

In het project *Het maximale voor ieder kind* worden de resultaten door directeuren en deelteamleiders tweemaal per jaar besproken met twee bij de scholen betrokken onafhankelijke deskundigen.

Resultaten eind-Cito groep 8

De definitieve resultaten eind-Cito groep 8 van mei 2017 tonen dat negen van de dertien deelnemende scholen gemiddeld of boven het landelijk gemiddelde presteren; vier scholen dus niet. Van alle opbrengsten worden in detail analyses gemaakt. De scores worden tevens vergeleken met scores per schoolgroep.

	2016 SG	2016 LG	2017 SG	2017 LG
Kleur-Rijk	531,5	537,3	529,4	536,9
De Zuidstroom	541,6	539,1	536,9	535,9
St. Willibrordusschool	534,3	533,3	536,0	534,8
TCV basisonderwijs	536,1	534,8	533,5	532,9
Groeneveldschool	545,7	542,2	539,7	537,9
School aan de Vijver	535,4	534,1	539,6	537,3
De Meule	539,1	538,4	534,6	535,7
Taal & lent	529,7	535,4	533,8	537,3
Gemmaschool	537,7	535,7	536,8	535,7
De Startbaan	536,3	534,7	534,5	533,5
't Kapelke	538,5	536,0	531,0	532,9
De Weiert	533,7	533,6	533,4	533,6
Nova Montessori	535,2	535,4	534,6	535,7
Gemiddeld Fortior	536,5	536,2	534,9	535,4
Landelijk gemiddelde	534,5	534,6	535,1	535,2
Toelichting SG: Cito eindtoetsgegevens naar schoolgroep LG: Cito eindtoetsgegevens naar leerlinggewicht				

Op directieureniveau worden de analyses ingebracht. Ook staan deze opbrengsten op de agenda van de besprekingen tussen de CvB en de directeur, de mt-gesprekken en de consultgesprekken met deskundigen.

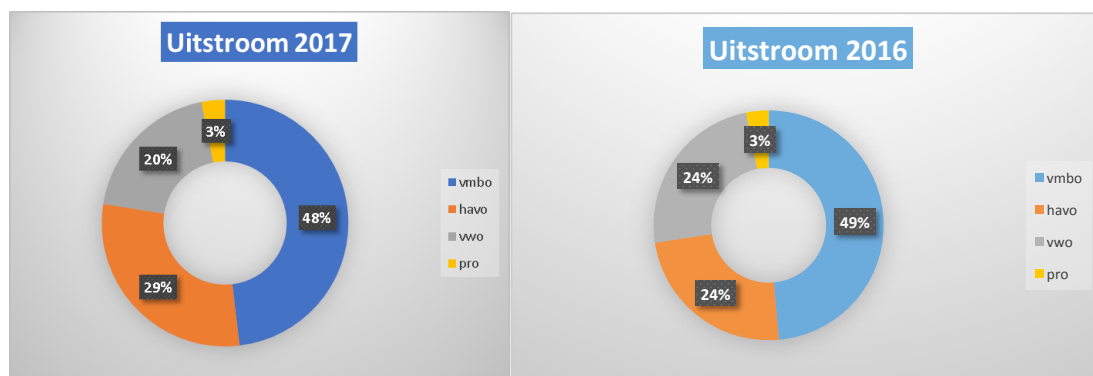
Waar nodig worden verbeterplannen gemaakt. Hierbij kijken we tevens naar de taken en competenties van de betreffende directeur. In het persoonlijk ontwikkelplan van de directeur wordt hier expliciet aandacht aan besteed. Zo nodig is er begeleiding en coaching van leerkrachten.

Voor twee scholen heeft passend onderwijs invloed op de opbrengsten van de eind-Cito. Dit effect is hierboven ook vermeld naar aanleiding van de bespreking met de Onderwijsinspectie.

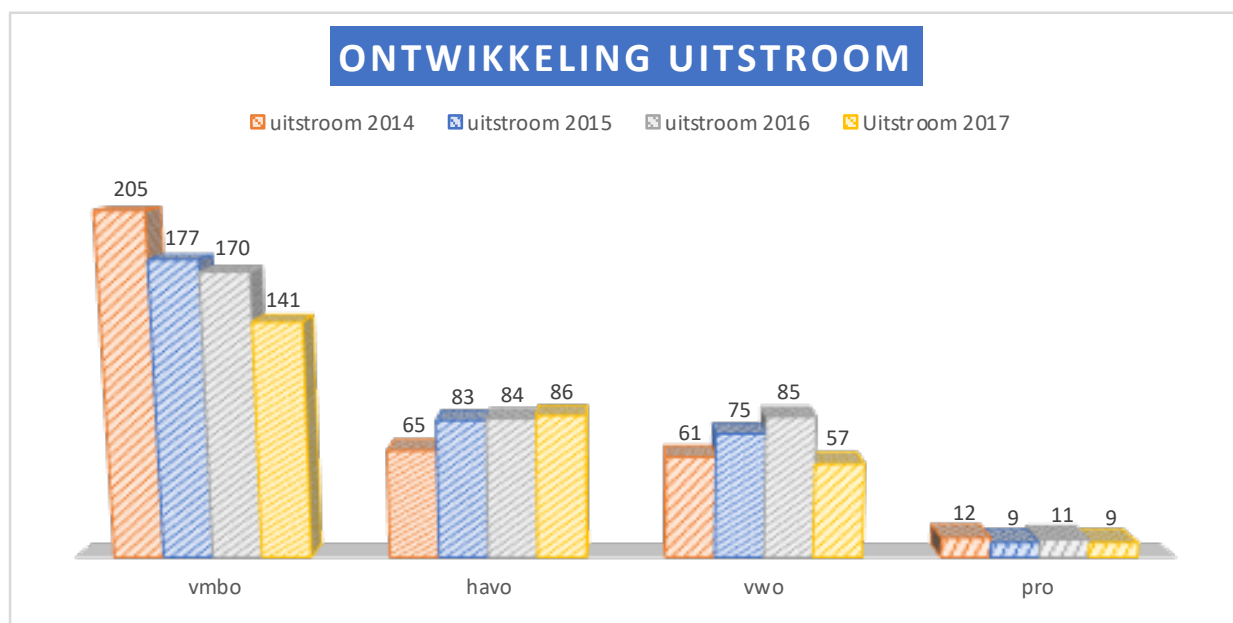
Ook al scoort het merendeel van de scholen gemiddeld of bovengemiddeld, er zijn nog steeds verbeteringen mogelijk.

2.3 UITSTROOM

De uitstroom van onze groep 8-leerlingen eind schooljaar 2016-2017 was als volgt verdeeld over de belangrijkste types voortgezet onderwijs:

In tegenstelling tot 2016 zette de trend dat minder kinderen uitstromen naar het vmbo zich niet door, percentueel bleef dit vrijwel gelijk. Relatief zijn meer kinderen doorgestroomd naar de havo ten koste van de doorstroming naar het vwo. In 2017 stroomden 293 leerlingen uit, in 2016 350. Hieronder de absolute getallen:

2.4 PASSEND ONDERWIJS

In 2014 werd in ons land het passend onderwijs ingevoerd. De school heeft hierin een zorgplicht.

Een passend-onderwijsaanbod moet aansluiten op de behoeften en kwaliteiten van het kind. Daarbij wordt ook gekeken naar de mogelijkheden van het personeel en de wensen van de ouders.

Het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Noord-Limburg koos voor een gefaseerde invoering in onze regio. Dit was mogelijk doordat het verwijzingspercentage naar het speciaal onderwijs betrekkelijk laag was. Hierdoor konden we met grote zorgvuldigheid een passend aanbod realiseren voor kinderen en ouders.

In 2017 ontving Fortior 920.771 euro van het Samenwerkingsverband om de zorgstructuur te kunnen inrichten. Dit bedrag is naar rato van de leerlingenaantallen over de scholen verdeeld. Uitgaande van het *Ondersteuningsplan Passend Onderwijs* hebben de scholen hun eigen ondersteuningsplan uitgewerkt. Tevens is werk gemaakt van verdere professionalisering van de leerkrachten. Door meer kennis en vaardigheden kunnen ze beter vragen en behoeften signaleren en daarop inspelen.

Er vindt geen automatische toekenning van middelen plaats; ondersteuning is alleen mogelijk bij een gedegen motivering.

Speciaal basisonderwijs

Het speciaal basisonderwijs biedt bij uitstek mogelijkheden voor leerlingen met ondersteuningsniveau 4. De sbo-school, onderdeel van de Talentencampus Venlo, wordt verder uitgebouwd als regionaal en lokaal expertisecentrum. De medewerkers ontwikkelen zich als in- en extern expert: zij werken in het primaire proces op school, terwijl ze ook ambulante begeleiding en ondersteuning verlenen.

De scholen van Fortior en de samenwerkende scholen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de instandhouding van deze hoogwaardige sbo-school.

In een driejarig convenant met Onderwijsgroep Buitengewoon is overeengekomen dat 75 procent van het beschikbare bedrag voor ambulante begeleiding besteed wordt aan lichte ondersteuning op onze scholen door het speciaal basisonderwijs.

De scholen verantwoorden de inzet van middelen voor extra ondersteuning tijdens de evaluatiegesprekken.

Extra ondersteuning samenwerkende besturen

Buiten de reguliere formatie van school om kunnen leerlingen extra ondersteuning ontvangen. In de regel gaat het hier om middelen van het Samenwerkingsverband, zoals de vroegere rugzakjes, voor inzet vanuit de gemeente (gezinscoach) en voor de orthopedagogen van BCO-onderwijsadvies.

Inzet van expertise is nodig als de basisschool met reguliere mogelijkheden geen passend onderwijs voor de leerling kan verzorgen. De behoefte aan extra ondersteuning is dus mede afhankelijk van de kwaliteit van het onderwijs, de context van de school, de basisondersteuning door de leerkracht en het gezin van het kind. Elke school spant zich eerst maximaal in om de vakbekwaamheid van elke leerkracht te vergroten en maximaal in te zetten voor signalering, analyse, handelen, evalueren en reflecteren. Dit is onderdeel van de ondersteuning van elke school: het professionele handelen van de leerkracht, waar nodig in samenwerking met zijn collega's en zijn teamleider.

Tot het direct voor school toegankelijke aanbod voor extra ondersteuning behoren onder meer:

- Ondersteuning van kind en leerkracht: voor kinderen met cluster 3- en 4-problematiek (ambulante begeleiding speciaal onderwijs). De Ambulante Dienst is een team van specialisten met brede ervaring en deskundigheid voor leerlingen met een lichamelijke of verstandelijke beperking en langdurig zieken (cluster 3) en leerlingen met psychiatrische of ernstige gedragsproblemen (cluster 4),
- Ondersteuning van kind en leerkracht: voor kinderen met ernstige leerproblemen (ambulante begeleiding SBO),
- Ondersteuning van school en ouders op het gebied van opvoeding in relatie tot het functioneren van het kind op school,
- Incidenteel gebruik van speciale expertise wanneer de stoornis of handicap van een kind het aanbod of de kennis van de school overstijgt. Dit is vooral het geval wanneer zo'n specifieke aanpak nodig is dat redelijkerwijs niet mag worden verwacht dat het regulier onderwijs deze kan bieden,
- Elk schoolbestuur waarborgt behoud, verdieping en verbreding van expertise op de diverse begeleidingsniveaus door de inrichting van persoonlijke leer- en ontwikkeltrajecten, leren van en met elkaar, samenwerking met gespecialiseerde instellingen en regelmatige uitwisseling van expertise en ervaringen met collega's van andere scholen.

Het doel is de scholen nog beter toe te rusten, zodat de leerlingen met speciale behoeften zich er optimaal kunnen ontwikkelen. Een goed contact met de ouders en alle andere betrokkenen is daarbij vanzelfsprekend. De begeleiding bestaat vooral uit het delen van kennis, ervaring en deskundigheid voor onderwijs op maat.

Zowel kind als leerkracht moet kunnen leren van de inbreng van de ambulante begeleider. Daarom is deze ook in de klas aanwezig. Hij ondersteunt de leerkracht bij de begeleiding van de kinderen, zowel uitvoerend (werken met het kind) als begeleidend (de leerkracht in staat stellen met het kind te werken). Hoewel het denkbaar is dat de ambulante begeleider op momenten ook de begeleiding van het kind overneemt, is hij gericht op versterking van de vaardigheden van zowel het kind als van de leerkracht in de groepssetting. Zo blijft de leerkracht eerstverantwoordelijke op school voor de ontwikkeling van het kind.

Er is een beperkt aantal uren beschikbaar. Dit loopt gaandeweg af, mede als prikkel voor elke afzonderlijke school om zich te blijven ontwikkelen. Zo kunnen we met de beschikbare mogelijkheden de aanspraak op ambulante begeleiders blijven honoreren.

Zeer specifiek specialisme is op afroep inzetbaar voor kinderen die vanwege zeldzame ziektes of handicaps specialistische begeleiding nodig hebben, als zij wel in het regulier onderwijs kunnen worden begeleid maar van school noch ambulante

begeleiders kan worden verwacht voldoende kennis en ervaring in huis te hebben. Fortior maakt hiervoor afspraken met Onderwijsgroep Buitengewoon; incidenteel ook met zorginstellingen, zoals kinderrevalidatie en Stichting Kempenhaeghe.

Voor kinderen die geen passend onderwijs bij het regulier basisonderwijs kunnen krijgen, is na een toelaatbaarheidsverklaring het speciaal basisonderwijs dan wel het speciaal onderwijs beschikbaar.

Onderstaand twee tabellen die het aantal aanmeldingen, spreiding over de jaargroepen en besluiten weergeven voor het schooljaar 2016-2017. Deze worden niet per kalenderjaar gemonitord.

Tabel 1: Spreiding aanmeldingen bij het ondersteuningsloket over jaargroepen.

School van herkomst											
Groep	1 en 2	3	4	5	6	7	8 -		Totaal	% ln OSL	
Gemmaschool	-	-	-	-	2	-	-	-	2	1,10%	
Groeneveldschool	2	3	2	-	-	-	-	-	7	3,00%	
t Kapelke	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1,50%	
Kleur-Rijk	2	1	-	-	-	-	-	-	3	3%	
De Meule	1	-	1	1	-	-	-	-	3	2,8%*	
Nova Montessori	1	-	3	1	1	-	-	-	6	2,8%*	
School aan de Vijver	1	1	-	1	1	1	-	-	5	1,80%	
De Startbaan	3	-	-	1	2	-	-	-	6	1,70%	
Taal & lent	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2,30%	
TCV Bao	1	1	-	-	-	-	-	-	2	0,90%	
TCV SBO	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3,4%**	
De Weiert	-	1	2	2	-	1	1	-	7	4,00%	
St. Willibrordusschool	1	-	2	1	1	-	-	-	5	2,30%	
De Zuidstroom	2	-	1	2	-	-	-	-	5	2,00%	
Totaal Fortior	15	9	11	9	7	2	1	1	55	2.20%	

* Leerlingaantallen van De Meule en Nova Montessori zijn samengenomen. Zo ook het aantal hulpvragen.

** Betreft het leerlingaantal op 1 oktober 2016; aanvragen exclusief herindicaties.

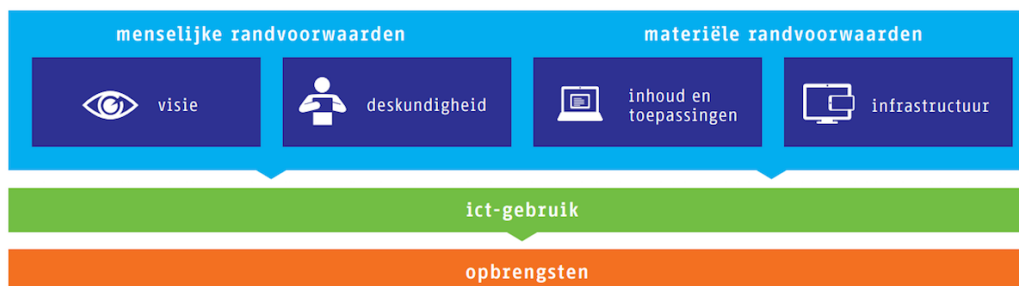
Tabel 2: Besluiten en advisering in relatie tot school(bestuur)/instelling van herkomst.

Advies	e.o.*	AB SBO	TLV SBO	TLV SO	Advies Bao	Onderzoek Extralent	Voorschoolse voorziening	Elders	Regulier	Totaal
Fortior Bao	26	4	13	9	1	1				54
Fortior SBO				1						1
Fortior totaal	26	4	13	10	1	1				55

* e.o. = extra ondersteuning.

2.5 ONDERWIJS EN ONDERSTEUNING DOOR INFORMATIETECHNOLOGIE

Fortior gebruikt het model *Vier in Balans* voor de ict-ondersteuning in de onderwijspraktijk. Het model gaat uit van deze vier voorwaarden: Visie, Deskundigheid, Inhoud en toepassingen, ict-infrastructuur. De kans op succesvolle implementatie van ict is het grootst als deze vier voorwaarden zich in balans ontwikkelen.

2.6 VISIE

Tijdens de ict-schoolbezoeken, die drie keer per jaar plaatsvinden, wordt de onderwijsvisie van de school besproken in het licht van ict-ondersteuning. Deze schoolbezoeken vallen uiteen in twee delen. Ten eerste bespreken i-coach en een lid van het managementteam welke doelen dit schooljaar worden nagestreefd. Halverwege het schooljaar volgt een tweede bezoek, waar de gang van zaken tot nu toe aan de orde komt. Eventueel kunnen er dan bijstellingen worden gemaakt. Aan het einde van het schooljaar volgt het derde bezoek voor de eindevaluatie. Alle Fortior-scholen hebben de gestelde doelen, waarbij van ict-ondersteuning sprake is, gehaald.

In de gesprekken is ook veel aandacht besteed aan het geven van *modern en toekomstgericht onderwijs* (strategisch beleidsplan Fortior 2016-2020), waarbij het implementeren van eenentwintigste-eeuwse vaardigheden in de onderwijspraktijk centraal staat. Enkele van deze vaardigheden zijn ict-gerelateerd: mediawijsheid, ict-basisvaardigheden, informatievaardigheden, computational thinking. Ook bij de andere eenentwintigste-eeuwse vaardigheden, zoals hierna weergegeven, speelt ict een belangrijke rol.

Tijdens de schoolbezoeken was ook aandacht voor de vernieuwing van de hardware. De trend is dat er steeds meer vraag komt naar mobiele apparaten.

Een flexibele ict-omgeving is belangrijk om modern en toekomstgericht onderwijs te kunnen aanbieden, waarin leerlingen en leerkrachten optimaal functioneren. Fortior gaat hierop aansluiten door het faciliteren van een cloud-omgeving (Office 365) voor zowel leerkrachten als leerlingen.

2.7 DESKUNDIGHEID

In 2017 is het professionaliseringstraject *verandermanagement met behulp van eenentwintigste-eeuwse vaardigheden* voor de i-coaches van Fortior afgerond. Hierdoor zijn zij toegerust om leerkrachten te informeren en te ondersteunen bij de inzet van eenentwintigste-eeuwse vaardigheden in het dagelijks onderwijsproces.

Begin 2018 gaat van elke Fortior-school één teamlid de opleiding *Smart Education Teacher Training* volgen bij INNOFUN, waarna hij samen met de i-coach voor verdere overdracht van kennis naar de overige teamleden gaat zorgen.

De i-coaches hebben de opleiding *Werken met Readspeaker* gevolgd. *Readspeaker* is een programma waarmee dyslectische leerlingen of leerlingen met leesmoeilijkheden geholpen kunnen worden. Zij zijn hierdoor deskundig op dit gebied.

De administratieve medewerkers van Fortior hebben een opfriscursus *Eduscope module Administratie* gevolgd. Hiermee is de kennis over het uitwisselen van leerlinggegevens met de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) weer up-to-date. DUO zorgt voor de bekostiging. Tevens was er aandacht voor het uitschrijven van medewerkers die niet meer in dienst zijn van Fortior.

Onze ict-stafmedewerker volgt jaarlijks vier bijeenkomsten voor bovenschoolse ict-coördinatoren, georganiseerd door APSitdiensten in Utrecht. Dit is gerichte professionalisering van de vier bouwstenen uit het model *Vier in Balans*.

2.8 INHOUD EN TOEPASSINGEN

Privacy

Per 25 mei 2018 gaat in de hele EU de *Algemene verordening gegevensbescherming* (AVG) gelden, de nieuwe wetgeving op het gebied van privacy. Fortior heeft in 2017 al voorbereidingen getroffen om hier tijdig aan te kunnen voldoen. Het privacyreglement is inmiddels vastgesteld beleid. Het *IBP-plan*, voor informatiebeveiliging en privacy, en het *Protocol melding datalekken* liggen bij het directiebestuur en de GMR ter goedkeuring. Er is een start gemaakt met de *Autorisatiematrix*, het toegangsbeleid.

Tevens is Fortior gestart met presentaties *Privacy awareness*, om de medewerkers bewust te maken van de betekenis van de nieuwe wetgeving voor onze organisatie en henzelf.

Fortior heeft een functionaris Gegevensbescherming en een manager IBP aangesteld om bovenstaande documenten up-to-date te houden en ervoor te zorgen dat de regelingen in de praktijk worden uitgevoerd.

Fortior heeft met haar softwareleveranciers verwerkersovereenkomsten afgesloten, waarin wordt omschreven hoe zij met persoonsgegevens moeten omgaan.

Digitale leermiddelen

Op basisschool De Meule wordt de pilot *Snappet* gecontinueerd. Deze geeft inzicht in de inzet, werkwijze en opbrengsten van digitale leermiddelen. 't Kapelke start dit schooljaar met *Gynzy*, een digitaal leermiddel.

De Weiert is gestart met een pilot *Ouderportaal* van de Bouwmeestergroep. Doel hiervan is om de communicatie tussen ouders en school te verbeteren. De pilot moet duidelijk maken of het ouderportaal in heel Fortior ingezet gaat worden.

De Fortior-scholen maken vanaf dit schooljaar gebruik van het programma *Readspeaker / San to Tekst*. Dit biedt ondersteuning aan leerlingen die moeite hebben met lezen, bijvoorbeeld dyslexie.

Fortior is gestart met de inrichting van het *Lerarenregister*. Dit wordt gekoppeld aan AFAS, met de bedoeling naw-gegevens en de onderwijsbevoegdheden automatisch te synchroniseren.

Het contract met APS Microsoft is met drie jaar verlengd, zodat we gebruik kunnen blijven maken van de software, zowel op de lokale pc's als in de cloud.

Websites

Schoolwebsites zijn aangevuld met nieuw digitaal beeldmateriaal. Hierin vertelt de schooldirecteur wat zijn school voor een leerling kan betekenen en hoe het strategisch beleid van Fortior wordt uitgevoerd.

Voor de beveiliging van data en privacy hebben we voor alle schoolwebsites een SSL-certificaat laten installeren. Hiermee worden data versleuteld uitgewisseld, zoals het inschrijfformulier.

Eduscope

Aanpassingen in de module HGPD-OPP zijn goedgekeurd door de deelteamleiders van Fortior en doorgevoerd op al onze scholen. Deze module ondersteunt de leerkrachten bij het uitwerken van een ontwikkelingsperspectief voor leerlijnen.

Cito

Ook in 2017 heeft Fortior gebruik gemaakt van de bovenschoolse Cito-module. De Cito M(medio)-scores en de de Cito E(eind)-scores van de scholen zijn hierin beschikbaar. Dit stelt ons in staat om betere analyses te maken en daardoor beter te sturen op opbrengsten. De inhoudelijke evaluatie wordt in het hoofdstuk Onderwijsopbrengsten besproken.

LDOS

De dossiers van leerlingen, die afgelopen schooljaar zijn uitgestroomd naar het voortgezet onderwijs, zijn uitgewisseld met behulp van het programma LDOS. LDOS wordt gevoed met gegevens uit Eduscope. Beide programma's zijn OSO-gecertificeerd waarmee de privacy van leerlingen in principe gegarandeerd is. De vo-school waar een leerling is aangemeld en aangenomen kan het dossier in LDOS ophalen. Deze manier van werken versnelt het overgangsproces. Hierdoor hebben de vo-scholen tijdig een onderbouwd beeld van hun nieuwe leerlingen. Bijkomend voordeel is dat we in het Samenwerkingsverband Noord-Limburg de leerlingstromen in beeld hebben.

2.9 INFRASTRUCTUUR

Unilogic

Vier keer per jaar vindt er gestructureerd overleg plaats met onze dienstenleverancier Unilogic. De dienstverlening en service verlopen naar ieders tevredenheid.

Een keer per jaar overleggen we op CvB-niveau met Unilogic. Tijdens dit gesprek is de overeenkomst met een jaar verlengd.

Het onderzoek naar aanbieders van cloudomgevingen heeft zich toegespitst op twee aanbieders, namelijk Unilogic en De Wal ICT. Een diepteanalyse wordt momenteel uitgevoerd onder leiding van Samen Deskundiger Zuid-Nederland. De uitkomst hiervan volgt in 2018.

Hardware

Voor de vervanging van de afgeschreven hardware gaat Fortior samen met Kerobei en Akkoord een Europese aanbesteding uitschrijven, begeleid door Key Quality.

Fortior neemt samen met Kerobei deel aan het project *Frisse scholen en snelle dataverbindingen*. Hierin worden de mogelijkheden onderzocht om potentieel schadelijke wifistraling te vervangen door verbindingen via ledlampen,lifi. In overleg met Nova Montessori heeft Fortior een gebouw met ledverlichting beschikbaar gesteld voor een pilot. Dit betekent dat er naast wifi een lifiverbinding wordt opgezet om praktijkervaring op te doen.

Ziggo

Fortior heeft het glasvezelcontract met Ziggo met twee jaar verlengd tot 1 januari 2020. Hiermee zijn alle Fortior-locaties weer verzekerd van een goede glasvezelverbinding tegen een redelijke prijs.

Wifi

De installatie van extra wifiaccesspoints op de Fortior-scholen is afgerond. Tijdens de installatie is er op elke school een sitesurvey uitgevoerd, zodat we weten hoe een dekkend wifinetwerk op de scholen eruit gaat zien.

2.10 ONDERWIJSINSPECTIE

In september hebben we kennisgemaakt met de nieuwe onderwijsinspecteur, die het eerste aanspreekpunt is voor de Fortior-scholen. De inspectie is tevreden over onze leeropbrengsten. Alle scholen beschikken over een basisarrangement. Fortior heeft nog geen excellente scholen; twee zijn deze uitdaging aangegaan. De inspectie heeft in het kalenderjaar 2017 De Zuidstroom, Taal & lent, TCV en Nova Montessori bezocht. Hoewel de scholen aandachtspunten kenden, toonde zij zich tevreden over de ontwikkelingen.

2.11 KLACHTENREGELING

Voor alle scholen en diensten is de Vertrouwenscommissie ingesteld, waar ouders, leerlingen en medewerkers met hun probleem of klacht terecht kunnen.

Streven is om problemen zo snel mogelijk en in goed overleg met alle betrokkenen op te lossen. Voor gevallen waarin dat niet lukt is er de Vertrouwenscommissie. Het CvB zorgt er dan voor dat een van de vertrouwenspersonen contact opneemt met de betrokkene.

De vertrouwenspersonen zijn onafhankelijk en hebben geen dienstverband met de stichting. Zij zorgen door bemiddeling dat het probleem wordt opgelost of helpen zo nodig met het indienen van de klacht bij de externe klachtencommissie. Fortior is hiervoor aangesloten bij de Onderwijsgeschillencommissie.

De diverse vertrouwenspersonen zijn (bij)geschoold en aan de hand van casussen zijn regelgeving en taken opnieuw besproken.

In de afgelopen periode is er één klacht ingediend bij de geschillencommissie. Het betrof een leerling van Kleur-Rijk. Volgens de ouders bood de school geen veilige omgeving voor hun kind en hoewel hulp aan de leerling was geregeld, was er geen vertrouwen meer in de school. De leerling is inmiddels door de ouders overgeplaatst naar een school buiten onze stichting.

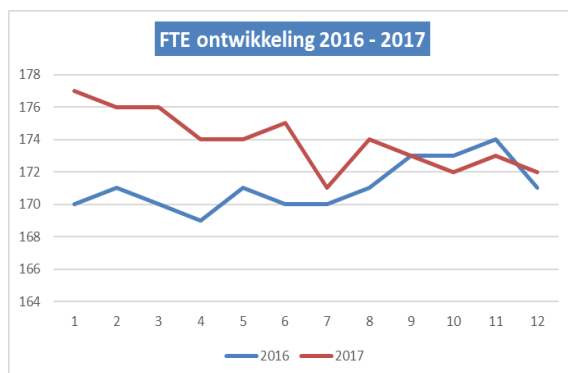
Momenteel is er een eerste concept voor een klokkenluidersregeling. Belangrijk onderdeel daarvan is de Vertrouwenscommissie. In afstemming met de GMR hebben we gekozen voor een gezamenlijke commissie voor Fortior, Kerobei, Akkoord en Buitengewoon.

3 PERSONEELSBELEID (HRM)

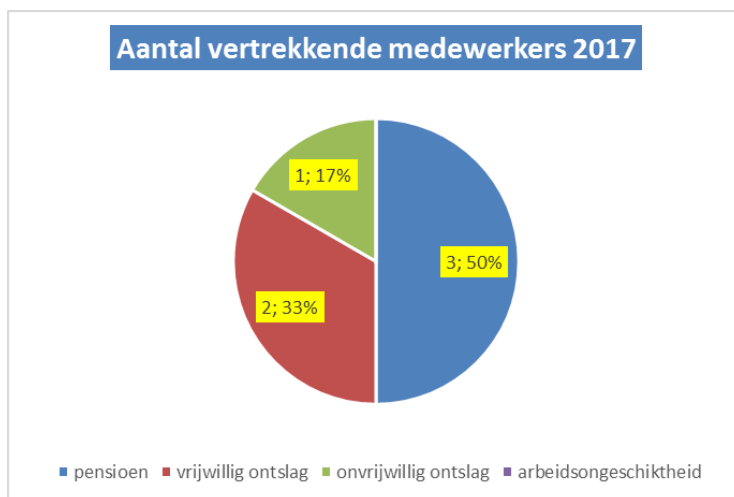
3.1 KENGETALLEN HRM

Kengetallen

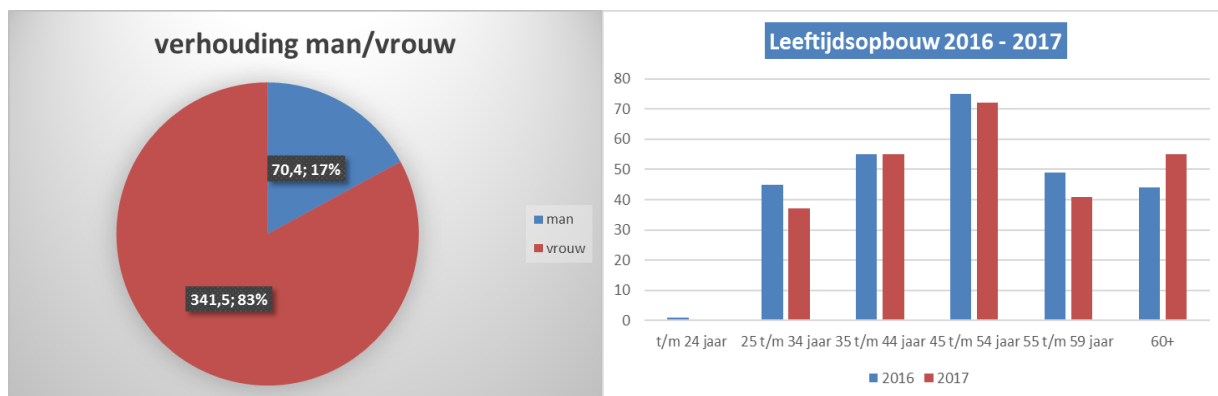
Het gemiddeld aantal medewerkers in 2017 bedroeg 267, met een gemiddeld aantal van 173,9 fte. Ten opzichte van 2016 is dit een lichte stijging met 2,82.

In totaal zijn er zes medewerkers uitgestroomd. Ook bij onvrijwillig ontslag geldt als basisbeleid dat wij geen uitkeringen doen na ontslag. De percentuele verdeling is als volgt:

De leeftijdsopbouw en de verhouding man/vrouw binnen Fortior zijn nagenoeg onveranderd. De percentuele verdeling is als volgt:

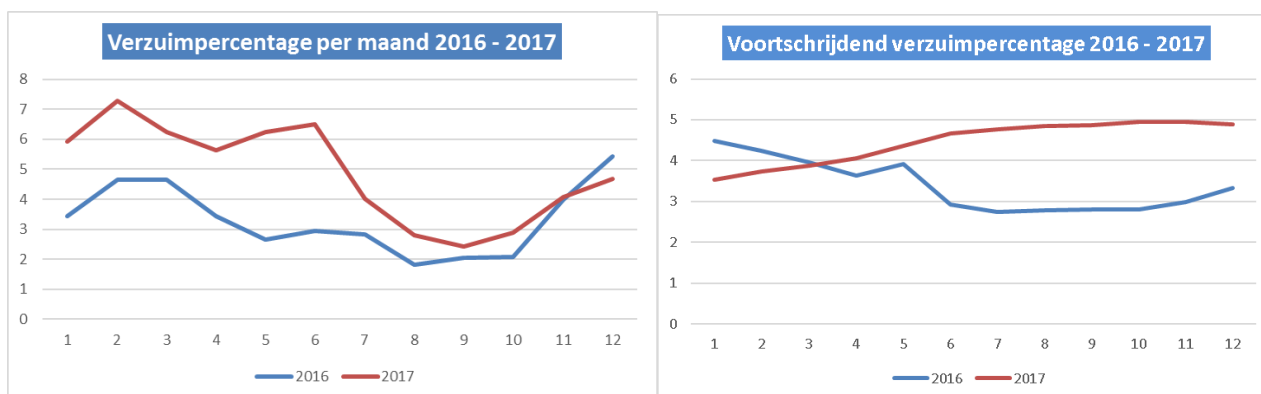

De verdeling van personele inzet over directie(-ondersteuning), ondersteunend onderwijspersoneel en onderwijspersoneel is enigszins veranderd. Door onder meer de aanstelling van directeuren en een eerder extern ingehuurd manager Bedrijfsvoering is het percentage directie gestegen.

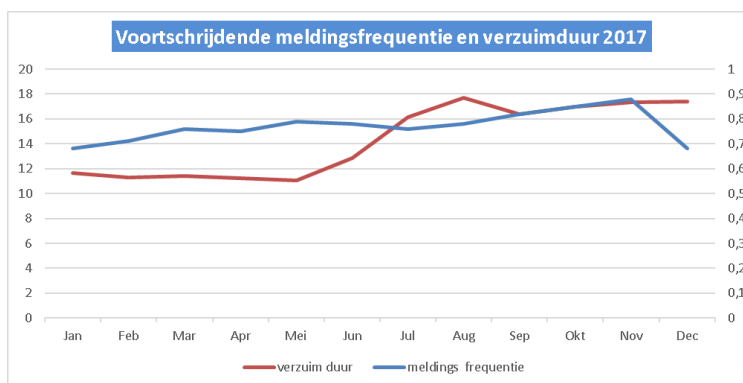
	Verdeling over categorieën			
	Dir	Oop	Op	Totaal
2017	5,7%	11,0%	83,3%	100,0%
2016	5,1%	14,5%	80,4%	100,0%

Verzuim

Hieronder het verzuim in 2017 ten opzichte van 2016.

Het voortschrijdend verzuimpercentage bedroeg 4,9 in 2017 ten opzichte van 3,3 in 2016. De meldingsfrequentie is in 2017 met 0,07 beduidend lager dan de frequentie van 0,6 in 2016. Verzuimduur in 2017 is echter gestegen naar gemiddeld 24,4 dagen. Dit was in 2016 17,7 dagen. Medewerkers verzuimen dus minder vaak, maar wel langer. Qua verzuimbegeleiding blijven we ons dan ook, waar mogelijk, richten op het reduceren van de verzuimduur.

3.2 OVERIG HRM

Medewerkersonderzoek 2017

We doen medewerkersonderzoek om te achterhalen waar mogelijkheden tot verbetering liggen voor de tevredenheid, betrokkenheid en motivatie van medewerkers. Van de 247 medewerkers van Stichting Fortior die een uitnodiging hebben ontvangen, hebben er 214 de vragenlijst ingevuld; een respons van 87 procent.

De medewerkers zijn over het algemeen zeer tevreden met hun werk. Ze voelen zich zeer betrokken bij hun school en hun team en zijn in sterke mate trots op hun school.

Naast deze algemene tevredenheid en betrokkenheid zijn de medewerkers zeer tevreden over de sfeer, de interne begeleider, het onderwijs, de samenwerking en de werkomstandigheden.

Ten opzichte van de meting in 2014 scoort Fortior hoger op sfeer, onderwijs, samenwerking en identiteit. Arbeidsvoorwaarden en werkdruk scoren lager dan in 2014. De overige scores zijn ongeveer gelijk aan de vorige meting. De te nemen acties richten zich dan ook op werkdruk en arbeidsvoorwaarden, die in het onderzoek als relatief zwak naar voren komen.

Voor de werkdruk is een projectgroep opgestart, met als doel concrete handvatten, oplossingen en werkwijzen te vinden om hiermee aan de slag te gaan.

Op schoolniveau zijn de resultaten van het MTO gedeeld met de MR en het team, en waar nodig zijn verbeterplannen opgesteld.

4.1 STRATEGISCH HUISVESTINGSBELEID

In 2017 zijn de schoolbesturen met de gemeente Venlo overeengekomen om de huisvesting gezamenlijk aan te pakken, met als doel de levensduur van de gebouwen te verlengen. De gemeente heeft middels de programmabegroting 2018-2021 het huisvestingsbudget goedgekeurd. De middelen voor groot onderhoud kunnen in de komende jaren samen met het renovatiebudget van de gemeente optimaal ingezet worden om de schoolgebouwen te verbeteren en te verduurzamen.

De schoolbesturen en de gemeente werken momenteel een model budgetovereenkomst uit op basis waarvan per bestuur afspraken gemaakt kunnen worden. De huisvestingsverordening wordt hierop aangepast en voorgelegd aan de gemeenteraad. Verwacht wordt dat dit voorjaar 2018 wordt afgerond. Daarna kunnen de plannen daadwerkelijk in uitvoering worden genomen.

Voor Fortior zijn vier scholen opgenomen in de gemeentebegroting 2018-2021:

- Renovatie De Meule (1.430.000 euro),
- Renovatie Groeneveldschool (1.094.000 euro),
- Renovatie 't Kapelke (433.000 euro).

(prijsniveau 2016).

Naast bovenstaande renovaties is Taal & lent opgenomen in het plan *MFA op de Berg*. Hiervoor staat een investeringsbedrag in de gemeentebegroting 2018-2021 van 5.000.000 euro.

4.2 HUISVESTINGSPLAN

Fortior heeft bij de School aan de Vijver voor het eerst de systematiek van integraal groot onderhoud toegepast. Deze aanpak is verder vertaald naar de overige schoolgebouwen. Doordat gelijk met onze eigen onderhoudsgelden de renovatiegelden van de gemeente beschikbaar komen, kunnen we de middelen anders en effectiever inzetten. Hierdoor kunnen de bestaande schoolgebouwen die niet voor vervangende nieuwbouw in aanmerking komen sneller worden verbeterd en verduurzaamd.

Dit richt zich op:

- Verbetering onderwijskundige ruimtebehoefte,
- Verbetering technische kwaliteit van de ruimten (frisse scholenklasse B),
- Kosten-efficiënter maken van het gebouw.

Hierna zullen de ontwikkelingen per betreffende schoollocatie meer in detail worden toegelicht.

't Kapelke Lomm

Op basisschool 't Kapelke in Lomm zijn dit jaar de voorbereidingen getroffen tot vorming van een integraal kindcentrum. Samen met Spring Kinderopvang en lokale buitenschoolse opvang zijn organisatorische, financiële en huisvestingsafspraken gemaakt om kinderopvang en peuterspeelzaalwerk op 't Kapelke aan te bieden.

Sporthal en buitenterrein De Zuidstroom

De bouw van de sporthal door de gemeente Venlo verloopt goed en ligt op schema. De geplande bouwtijd is tien maanden. De geplande oplevering eind februari 2018 is inmiddels gerealiseerd. Na oplevering door de aannemer wordt de sporthal verder ingericht, waarna ze in gebruik genomen kan worden. Dit wordt tijdig met de school overlegd. De inrichting en aanpassingen van het gemeenschappelijke buitenterrein is besproken met school. Dit verloopt naar wens.

Project gezond en duurzaam IKC De Zuidstroom

In 2017 stond de verticale binnentuin gepland. Deze is in januari 2018 gerealiseerd. Bij het ontwerp, de uitvoering en straks het onderhoud zijn leerlingen van De Zuidstroom en ook de Talentengroep betrokken. Deze onderwijskundige samenwerking was aanvankelijk niet gepland, maar voegt veel waarde toe.

Groeneveldschool

Op de Groeneveldschool is het buitenterrein op basis van een programma van eisen grotendeels vernieuwd en toegankelijk gemaakt voor de omgeving. Het project is conform de begrote onderhoudsposten uitgevoerd.

Kleur-Rijk

De locatie Kleur-Rijk blijft nodig. Er is in de nabijheid geen andere ruimte beschikbaar omdat locatie De Meule vol bezet is met de leerlingen van De Meule en Nova Montessori. Kleur-Rijk is een relatief nieuw gebouw maar heeft een klimaatprobleem.

Taal & lent

Voor MFA Venlo Oost is het functioneel en ruimtelijk programma van eisen en een bijbehorende raming aangeboden aan de gemeente ter accordering. In de programmabegroting is 5.000.000 euro voor een combinatie van school, gymzaal, huis van de wijk en kinderopvang met C2C-ambitie opgenomen.

4.3 MEERJARIG ONDERHOUDSPLAN (MOP)

Het *Meerjaren Onderhoudsplan* is aangepast naar een meer geïntegreerde benadering van het onderhoud. Hierdoor kunnen ook duurzame verbeteringen gerealiseerd worden. Het zal in 2018 verder worden aangepast in verband met de verwerking van de eerder in dit hoofdstuk vermelde budgetafspraken met de gemeente.

In 2017 heeft Fortior door integraal onderhoud ook De Meule verbeterd.

Voor BMV De Vilgaard is een MOP opgesteld en kunnen de verplichtingen rechtmatig verdeeld worden over de juridische eigenaren (gemeente Venlo en Fortior).

Voor de MFA in Arcen heeft de notaris een splitsingsakte opgesteld waarna levering appartementsrechten aan gemeente en Fortior plaatsvindt. Na oprichting van de VVE wordt zo spoedig mogelijk een MOP gemaakt. Ook voor De Weiart in MFA Arcen moet nog een MOP opgesteld worden.

4.4 RESULTATEN

In 2017 hebben we de volgende zaken op het gebied van facilitair management gerealiseerd:

- Voor MFA Venlo Oost is een programma van eisen in samenhang met de andere toekomstige gebruikers opgesteld en voorzien van een begroting. Dit is door de gemeenteraad vastgesteld.
- Ontwikkeling van een eigen methodiek voor huisvestingsbeleid, gebaseerd op het onderwijsprogramma en kwaliteit van het schoolgebouw.
- Nova Montessori en De Meule: deze scholen gebruiken samen één gebouw. Dit is nu zo aangepast dat de twee elk in een eigen vleugel gehuisvest zijn.
- Op De Zuidstroom is met het project *Gezond en Duurzaam IKC* samen met de leerkrachten een moestuin en een binnentuin ontwikkeld. In deze laatste kunnen de lessen C2C worden verzorgd.
- 't Kapelke in Lomm wordt ingericht en geschikt gemaakt als integraal kindcentrum.
- De VVE BMV De Vilgaard is operationeel; er is een actueel MOP.
- De Groeneveldschool heeft een geheel vernieuwd buitenterrein verkregen.

5 FINANCIËN

5.1 ALGEMEEN

In het strategisch beleidsplan heeft Fortior haar doelen en ambities voor 2016-2020 vastgelegd. Wij sturen als organisatie vooral op kwaliteit van het onderwijs, en stellen onze prioriteiten met de beschikbare middelen op inhoudelijke doelen en idealen en de daarvoor noodzakelijke personele facilitering.

In 2014 hebben wij ervoor gekozen een deel van onze reserves, onder meer ontstaan door het overschot van 2013, in de periode van 2014 tot en met 2017 extra in te zetten voor onderwijsdoelen. Het gaat daarbij vooral over inzet van middelen op O₃, inhoud, personele facilitering en uitbreiding van ons onderwijsaanbod met Montessorionderwijs. We hebben ruimte gemaakt voor professionalisering van personeel, onderwijskundig leiderschap en O₃-gerelateerde competenties. Bovenschools is geïnvesteerd in efficiëntie en doelmatigheid, zodat zoveel mogelijk van de ons beschikbaar gestelde middelen kan worden besteed aan de kinderen. Door deze investering in de kwaliteit van onze organisatie hebben we voor een aantal jaren meer uitgegeven dan ontvangen.

Het resultaat 2017 is nihil en ligt in lijn met de begroting. In 2016 eindigden we nog met een saldo van -204.000 euro, terwijl we -196.000 begroot hadden.

Het strategische beleidsplan is het uitgangspunt voor een kostendekkende meerjarenbegroting. Bij de berekeningen is uitgegaan van recente en nauwkeurig ingeschatte leerlingaantallen en van koppeling tussen onderwijsopbrengsten en financiële resultaten.

5.2 PLANNING EN CONTROL

De continuïteit van onze schoolorganisatie is afhankelijk van een gezond evenwicht tussen de financiële baten en lasten. We bewaken dit met onze planning-en-controlcyclus, waarin we kijken naar:

- Allocatiemodel en toelichting,
- Bestuursformatieplan en meerjarige personele begroting,
- Integrale begroting, per schooljaar en per vijf jaar,
- Interne managementrapportages,
- Risicomanagement,
- Evaluatie en bijsturing,
- Externe rapportage, zoals jaarrekening en -verslag.

5.3 INVESTERINGEN

Eind 2016 is een gedetailleerde planning gemaakt van de te verwachten investeringen per school voor 2017-2021. Ook hierin zijn aannames gedaan in verband met de toekomstige huisvestingsprojecten, die we elk jaar actualiseren. De uit de meerjarige investeringsbegroting voortvloeiende afschrijvingslasten voor 2017 zijn opgenomen in de begroting 2017.

In het investeringsbeleid is vastgelegd dat alleen uitgaven aan activa boven duizend euro worden geactiveerd.

5.4 AFSCHRIJVINGEN

Met ons afschrijvingsbeleid verdelen we de totale investeringslast over de toekomstige jaren in relatie tot de periode waarin de betreffende activa hun bijdrage gaan leveren. Investerings worden lineair afgeschreven vanaf de maand van investeren, met een veronderstelde restwaarde van nihil.

5.5 TREASURY

Het treasurystatuut wordt jaarlijks beoordeeld aan de hand van actuele regelgeving en ontwikkelingen. In december 2017 is het statuut, mede met het oog op nieuwe ontwikkelingen in wet- en regelgeving op dit gebied, beoordeeld en opnieuw vastgesteld door de RvT. Jaarlijks nemen we in de begroting het treasuryplan op. Daarin geven we aan hoe het statuut in dat jaar operationeel vertaald en uitgevoerd wordt.

Onze doelstelling is een volstrekt transparant beheer van onze liquiditeiten. Het treasuryplan geeft daar invulling aan:

- Beleggen uitsluitend in spaarrekeningen of deposito's bij banken met de best beschikbare rating,
- De onderliggende waarde mag nooit risicovol zijn,
- Werkkapitaal, dat in het treasurystatuut is opgenomen, moet altijd direct opneembaar zijn,
- Daarboven mogen fondsen langer worden vastgelegd onder voorwaarde dat tegenover deze beperking ook een voldoende hoger rendement staat naarmate de periode langer wordt,
- Gelden die namens de gemeente worden gehouden voor de uitvoering van nieuwbouwprojecten worden apart beheerd en gerapporteerd,
- Periodiek wordt in de managementrapportage een update gedaan van de liquiditeitsprognose,
- Afwijkingen van meer dan 10 procent op de per maandeinde geprognosticeerde saldo's worden aan de RvT gerapporteerd met een korte analyse van de oorzaken.

Commissie Bedrijfsvoering

De commissie Bedrijfsvoering, bestaande uit twee leden van de RvT, het CvB en de manager Bedrijfsvoering, behandelt onder meer de treasury. Voorzover relevant worden met deze commissie onderwerpen en besluiten voor de RvT voorbereid. De commissie handelt conform het vastgestelde en waar nodig geactualiseerde treasurystatuut. In 2017 heeft de commissie drie keer vergaderd.

Overzicht huidige liquiditeitspositie

De stand van zaken per einde van het jaar is als volgt:

Omschrijving	(bedragen * 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
Kasgelden		6	6
Betaalrekening		202	182
Rabobank Vermogensparen		1.406	1.539
Overige schoolbankrekeningen		135	-
Totaal liquide middelen		1.749	1.727

Als bouwheer beheert Fortior namens de gemeente gelden voor schoolniewbouw. In het bovenstaand saldo is onder deze noemer een bedrag van 17.000 euro (2016: 38.000) begrepen.

Benodigde liquiditeit

Onze voornaamste uitgaven zijn de salarissen. In 2017 ging het om 78,7 procent van de kosten; in 2016 74,7 procent. De stijging in 2017 is het gevolg van de loonstijging voortvloeiend uit de CAO 2016. De betaling van de salarissen wordt direct gedekt door de maandelijkse rijksbijdrage. De stichting loopt hier geen liquiditeitsrisico.

De kortlopende schulden hebben eind 2017 een saldo van 1.812.000 euro. Rekening houdend met de kortlopende vorderingen, saldo 1.072.000, is op korte termijn een bedrag van 740.000 euro aan liquide middelen nodig om aan deze verplichtingen te kunnen voldoen. De liquiditeit is daarvoor ruimschoots voldoende. Het bedrag kan worden voldaan uit de rekening-courant (saldo 202.000 euro eind 2017) aangevuld met een bedrag uit de vermogensspaarrekening, dat ook op korte termijn liquide gemaakt kan worden. Onze geplande investeringen passen binnen de beschikbare, verwachte liquiditeit.

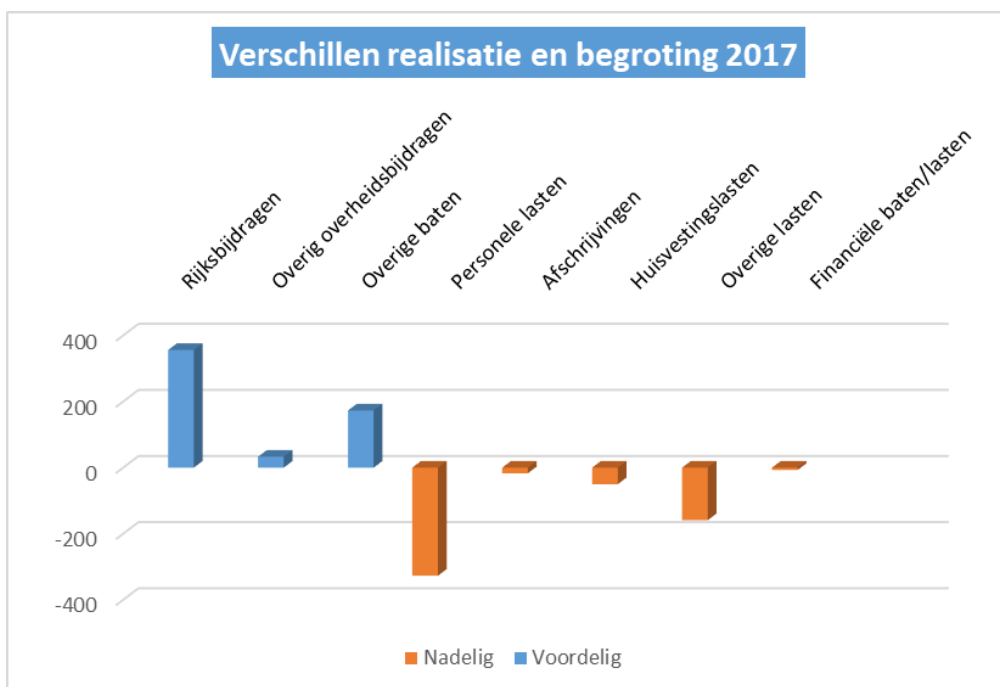
Fortior ziet met deze liquiditeitspositie geen problemen om aan haar verplichtingen te kunnen blijven voldoen.

Rente en opbrengsten financiële activa

Totaal was er in 2017 een renteopbrengst van 6.000 euro, waar 9.000 was begroot. Er zijn geen overige opbrengsten uit financiële vaste activa in 2017.

5.6 FINANCIËLE POSITIE EN RESULTATEN

Zoals toegelicht in de inleiding in paragraaf 5.1 was het resultaat 2017 nihil, terwijl we in 2016 nog eindigden met een negatief saldo van 204.000 euro.

De belangrijkste afwijking in de kosten is te zien in de personele lasten. Een meer gedetailleerde toelichting op de afwijkingen volgt hierna.

5.6.1 RESULTAAT JAARREKENING 2017 VERSUS BEGROTING 2017

Het totale resultaat over 2017 is in lijn met begroting 2017, waarbij er op de diverse onderdelen wel de nodige afwijkingen zijn. Deze worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht.

Baten

De in 2017 ontvangen rijksbijdragen zijn 356.000 euro hoger dan begroot. Dit komt door de bijstelling in de bekostiging 2016-2017 en 2017-2018 als gevolg van de compensatie van cao-afspraken en pensioenopslag van 446.000 euro. Verder heeft er na controle van de gewichtenleerlingen een correctie op de bekostiging van -150.000 euro plaatsgevonden. Daarnaast heeft de stichting een groeibekostiging van 13.000 euro ontvangen, is er voor 30.000 euro meer aan bekostiging nieuwkomers ontvangen en hebben we voor 18.000 euro meer aan overige rijksbijdragen ontvangen (*Passend Onderwijs* en *Materiële Instandhouding*).

De overige overheidsbijdragen zijn 33.000 euro hoger dan begroot en hebben betrekking op de subsidie *Buurttaal* voor 23.000 euro (hier staan ook kosten tegenover) en de verkeerssubsidie van 10.000 euro.

De overige baten zijn 173.000 euro hoger dan begroot. Dit wordt voor 114.000 euro veroorzaakt door de administratieve verplichting om diverse schoolbankrekeningen (voornamelijk ouderrekeningen en TSO) in de administratie op te nemen, tegenover deze inkomsten staan direct voor een zelfde bedrag verplichtingen die zijn opgenomen in de balans. Hierdoor hebben de extra inkomsten geen effect op het resultaat van 2017. Daarnaast zijn er diverse (incidentele) subsidies en bijdragen die niet zijn voorzien in de begroting, voor een totaalbedrag van 53.000 euro waaronder een subsidie *Muziekimpuls* (12.000 euro) en bijdragen voor (visueel) gehandicapte leerlingen (17.000 euro).

Lasten

De personele lasten (inclusief de uitkeringen van het Vervangingsfonds en UWV) over 2017 zijn 327.000 euro hoger dan begroot. Deze afwijking heeft als voornaamste reden de gestegen loonkosten voortvloeiend uit de cao-afspraken en pensioenopslag van 131.000 euro, de formatieve inzet van de vacatureruimte en ontslagvergoeding van 109.000 euro en inhuur personeel via payroll van 50.000 euro (deels ten behoeve van de hogere instroom van nieuwkomers dan verwacht). Er is voor 57.000 meer aan extern personeel ingehuurd, dit betreft een afrekening van de TCV over 2016 en bijstelling voor 2017 van 37.000 en verder nog enkele incidentele afwijkingen. De dotatie aan de voorzienig Jubilea is 18.000 euro hoger dan begroot en verder zijn er nog diverse relatief kleinere positieve en negatieve afwijkingen ten opzichte van de begroting.

De afschrijvingskosten wijken 17.000 euro af ten opzichte van de begroting, vooral als gevolg van lager berekende afschrijflasten voor hardware ict.

De huisvestingslasten zijn 50.000 euro hoger dan begroot. Als gevolg van enkele onvoorziene kosten en de extra inhuur wegens ziektevervanging eigen personeel vallen de schoonmaakkosten 56.000 euro hoger uit. De energielasten zijn 9.000 euro lager dan begroot en de dagelijkse onderhoudskosten vallen 12.000 mee, daarnaast nog diverse kleinere afwijkingen.

De overige lasten zijn 159.000 euro hoger dan begroot. De meest in het oog springende afwijking is de overboeking naar de balans van de in 2017 opgenomen diverse bankrekeningen van 114.000 euro. Verder vallen de kosten voor leermiddelen en ict ongeveer 45.000 euro hoger uit, waarvan 12.000 euro aan eenmalige kosten voor collectieve inkoopbesparing. De kosten voor reproductie vallen 21.000 euro lager uit dan begroot als positief gevolg van een heronderhandeld contract.

Het saldo van de financiële baten en lasten is 7.000 euro lager dan begroot, waarvan 3.000 euro lagere rentebaten en 4.000 euro hogere bankkosten.

5.6.2 RESULTAAT JAARREKENING 2017 VERSUS JAARREKENING 2016

Het totale resultaat over 2017 is nihil tegenover het resultaat van negatief 204.000 euro over 2016. De grootste afwijkingen worden hieronder op hoofdlijnen toegelicht.

Baten

De in 2017 ontvangen rijksbijdragen zijn 323.000 euro gedaald ten opzichte van 2016. De daling van de inkomsten is deels het gevolg van (geringe) daling van de leerlingaantallen per 1 oktober 2016 ten opzichte van 1 oktober 2015, de versoering van de gewichtenregeling, de forse instroom van nieuwkomers in 2016 en de incidentele groeiregeling inzake Nova Montessori in 2016. Daarnaast heeft er in 2017 een compensatie plaatsgevonden van de cao-afspraken en herstelopslag pensioenen uit 2016. De positieve afwijking in de overige baten van 132.000 euro in 2017 ten opzichte van 2016 is voor het grootste deel te verklaren door de administratieve verplichting om diverse schoolbankrekeningen (voornamelijk ouderrekeningen en TSO) in de administratie op te nemen.

Lasten

De personele lasten (inclusief uitkeringen Vervangingsfonds en UWV) over 2017 zijn 205.000 euro lager dan 2016. De lonen en salarissen zijn gestegen in 2017 vanwege de cao-afspraken en pensioenopslag. De inhuur van personeel via payroll is echter fors gedaald in 2017 vanwege de sterke terugloop van nieuwkomers in 2017. Verder hebben er in 2016 diverse afrekeningen over de voorgaande jaren plaatsgevonden met betrekking tot de TCV en het Vervangingsfonds.

De afschrijflasten zijn in 2017 tijdelijk gedaald ten opzichte van het voorgaand jaar doordat een groot deel van de ict-hardware nog niet vervangen hoefde te worden. Daarnaast zijn in 2017 de afschrijflasten van de verbouwing in 2016 van de School aan de Vijver voor een heel kalenderjaar gerealiseerd.

De huisvestingslasten vallen 12.000 euro hoger uit. Dit zijn voornamelijk incidentele kosten voor schoonmaak en de in 2017 naar beneden bijgestelde dotatie aan de onderhoudsvoorziening,

De overige lasten zijn 205.000 euro lager. Voornamelijk door lagere administratiekosten (nieuw administratiekantoor en medewerker psa in eigen dienst), kostendaling voor deskundigenadvies, lagere reproductiekosten door heronderhandeld contract en de daling van diverse projectkosten. Verder zoals hierboven reeds vermeld zijn in 2017 de diverse schoolbankrekeningen opgenomen.

Het saldo van de financiële baten en lasten is 11.000 euro lager dan het voorgaande jaar als gevolg van de lagere rentebaten.

5.6.3 ONTWIKKELING BALANSPOSITIE

Materiële vaste activa: de balanswaarde van de materiële vaste activa is per 31-12-2017 met 238.000 euro afgenomen. Er is in 2017 voor 106.000 euro geïnvesteerd, waarvan 25.000 euro in gebouwen, 36.000 euro in inventaris en apparatuur en 45.000 euro in leermiddelen. De afschrijving van de bestaande en de nieuwe investeringen bedroegen 344.000 euro in 2017

Vorderingen: deze balanspost wordt voor een groot deel bepaald door het Rijk vanwege het betaalritme, hierop heeft de stichting geen invloed. De totale omvang van de vorderingen is met 27.000 euro afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Liquide middelen: het saldo van de totale liquide middelen is met 21.000 euro toegenomen. Hierin zijn de in 2017 in de administratie opgenomen overige bankrekeningen (voornamelijk ouderrekeningen en TSO) met een totaal saldo van 128.000 euro verwerkt.

Stichtingsvermogen: er hebben in 2017 geen mutaties in de algemene reserve plaatsgevonden en deze blijft daarmee op hetzelfde niveau als voorgaande balansdatum

Voorzieningen: de totale balanswaarde van de voorzieningen is per 31-12-2017 met 268.000 euro afgenomen. In 2017 zijn er voor 30.000 euro aan uitkeringen inzake ambstjubilea uit de voorziening onttrokken en is er 38.000 euro gedoteerd aan de voorziening Jubilea.

Aan de voorziening onderhoud is er in 2017 conform begroting voor 310.000 euro gedoteerd en er is voor 587.000 euro onttrokken aan deze voorziening. In de begroting 2017 was uitgegaan van een totale onttrekking van 703.000 euro, in de realisatie zijn de uitgaven op enkele onderdelen wat lager uitgevallen en daarnaast is er voor 2017 gepland meerjarig onderhoud doorgeschoven naar 2018.

Kortlopende schulden: deze balanspost is met 25.000 euro toegenomen. Hierin zijn ook de nog te besteden saldi van de in 2017 ingebrachte bankrekeningen (zie ook de liquide middelen) voor een bedrag van 128.000 euro opgenomen.

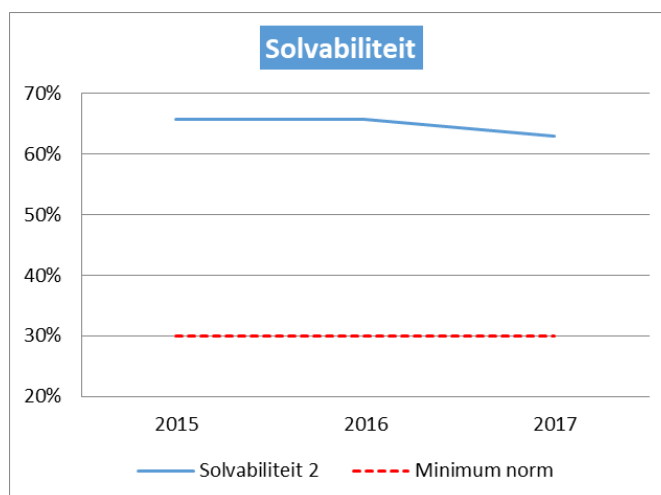
5.7 KENGETALLEN

De belangrijkste financiële kengetallen en de historische ontwikkeling zijn weergegeven in onderstaande tabel. Per kengetal gaan we hierna in op de ontwikkeling in 2017.

	Signaleringswaarden	2015	2016	2017
▪ Solvabiliteit 2 (eigen vermogen + voorzieningen / totaal vermogen)	< 30%	65,7%	65,8%	63,0%
▪ Liquiditeit (current ratio) (vlottende activa / kortlopende schulden)	< 0,75	2,1	1,6	1,6
▪ Huisvestingsratio ((huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen)/totale lasten)	> 0,10	0,06	0,06	0,06
▪ Weerstandsvermogen (eigen vermogen / totaal baten)	< 5%	17,4%	15,1%	15,3%
▪ Rentabiliteit (nettoresultaat / totaal baten)	3-jarig < 0 2-jarig < -0,05 1-jarig < -0,10	-3,8%	-1,3%	0,0%
▪ Werkkapitaal in miljoenen euro's (vlottende activa -/- kortlopende schulden)	n.v.t.	2,0	1,1	1,0

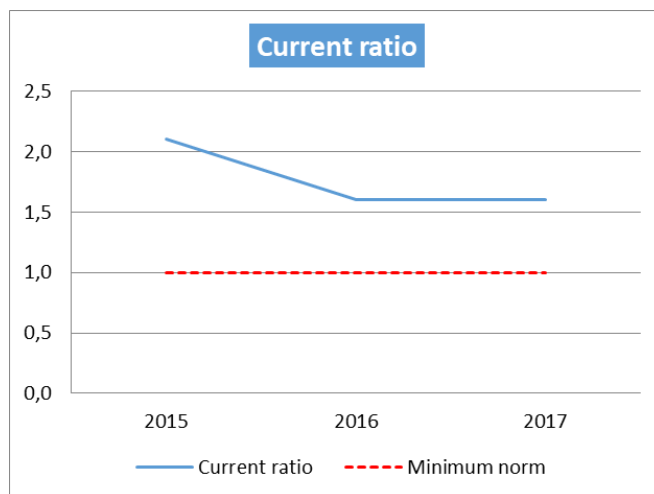
Solvabiliteit

Solvabiliteit 2 is met 2,8 procentpunt afgenomen als gevolg van de investeringen in huisvestingsonderhoud (onttrekking uit de voorziening onderhoud). De Onderwijsinspectie hanteert een signaleringsgrens van 30 procent. Instellingen met een lagere solvabiliteit worden extra gemonitord of krijgen ondersteuning. Met een percentage 63 blijft Fortior hier ruim boven en is er sprake van een gezonde financiële positie.

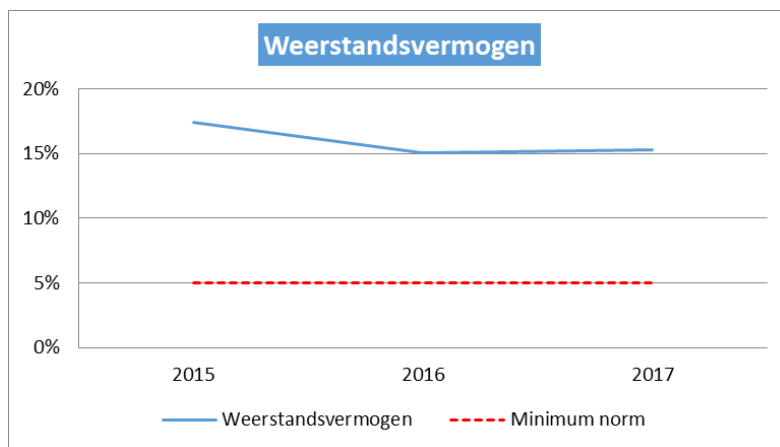
Current ratio

De current ratio is 1,6 en is op het zelfde niveau als 2016. Bij haar beoordeling van de financiële positie van onderwijsinstellingen hanteert de Onderwijsinspectie een signaleringswaarde lager dan 0,75. Fortior heeft 1,0 als kritische ondergrens op basis van de doelstelling dat minimaal de kortlopende schulden uit de vlottende activa kunnen worden voldaan; deze ondergrens wordt ruimschoots gehaald.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is 15,3 procent en daarmee licht gestegen ten opzichte van 2016. Bij haar beoordeling van de financiële positie van onderwijsinstellingen hanteert de Onderwijsinspectie een signaleringswaarde lager dan 5 procent. Fortior blijft hier ruim boven.

5.8 CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

Fortior kent de vragen van haar leerlingen. Om tot een passend inhoudelijk aanbod te komen, hebben wij deze vertaald in doelen en ambities, neergelegd in ons meerjarig strategisch beleidsplan en geconcretiseerd in jaarplannen. De ons beschikbaar gestelde personele en financiële middelen zetten we daarop doelgericht in, in duidelijk perspectief van de meerjarenbegroting.

Risicomanagement is een belangrijk element in onze planning-en-controlcyclus. Eenmaal per jaar wordt een risicoanalyse uitgevoerd, met daarnaast continue beoordeling gedurende het jaar van de werking van onze controles. Het interne risicobeheersingssysteem wordt in de volgende paragraaf meer in detail toegelicht.

De grootste onzekerheden waar Fortior zich voor gesteld ziet, liggen vooral in de ontwikkeling van het aantal schoolkinderen en de direct daaraan verbonden overheidsvergoedingen, in onduidelijkheden over niveau en aard van deze vergoedingen en in cao-ontwikkelingen. Bij het samenstellen van onze meerjarenprognoses brengen we in detail risico's in kaart, inclusief een inschatting van de financiële gevolgen. Aan de hand van scenario's beoordelen we de ontwikkelingen en bijbehorende mogelijke maatregelen, zodat we goed zicht hebben op de benodigde en realiseerbare sturing. Op basis hiervan verwachten we dat wij na onze investeringen in de periode 2014-2016, net zoals in 2017 ook in de komende jaren structureel kostendekkend kunnen blijven werken.

De RvT blijft door intensieve en frequente discussies betrokken bij de strategische planvorming en houdt door gedetailleerde operationele managementrapportages actief zicht en invloed op de ontwikkelingen in onze organisatie. Elders in dit jaarverslag doet de RvT verslag over de manier waarop hij het bestuur ondersteunt en adviseert over de beleidsvraagstukken en hun financiële vertaling.

Het volgende deel van dit hoofdstuk geeft nader toelichting op de verwachte ontwikkeling van leerlingaantallen, kengetallen, meerjarenbegroting inclusief inschatting van de belangrijkste risico's en onzekerheden en een inventarisatie van interne risicobeheersings- en controlesystemen.

5.8.1 PROGNOSE AANTALLEN LEERLINGEN

Fortior stelt periodiek instroomprognoses van leerlingen op. Hiervoor werken we samen met Bureau PVG. Waar nodig stellen we een en ander bij op basis van ervaringsgegevens en lokale kennis van wijkontwikkeling. De uitkomsten vormen de basis voor onze meerjarenbegroting (financieel en personeel).

Leerlingenprognoses 2017-2020					
Stand 1 oktober	2017	2017	2018	2019	2020
	werkelijk				
Kleur-Rijk	88	89	95	95	95
De Zuidstroom	239	239	242	240	244
St. Willibrordusschool	203	206	200	196	194
TCV speciaal basisonderwijs	68	54	54	54	54
TCV basisonderwijs	229	220	225	225	225
Groeneveldschool	214	226	218	204	196
School aan de Vijver	273	280	286	284	282
De Meule	196	201	195	195	195
Nova Montessori	124	120	130	130	130
Taal & lent	75	76	76	76	76
Gemmaschool	160	170	168	167	170
De Startbaan	367	359	371	357	370
't Kapelke	68	66	65	65	64
De Weiert	168	178	176	174	173
Totaal	2.472	2.484	2.501	2.462	2.468

Bovenstaande leerlingprognoses vormen de basis voor de MJB 2017/18-2021/22.

Rekening houdend met deze verwachtingen willen we voor zoveel mogelijk kinderen aantrekkelijk onderwijs aanbieden in combinatie met actieve en transparante communicatie en door structureel samen te werken met ouders en overige stakeholders.

De bijbehorende voorziene personele bezetting uitgedrukt in beschikbare fte's (na aftrek van bijvoorbeeld BAPO-verlof) voor de eerstkomende jaren:

Netto-inzet in fte's	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Directie (-ondersteuning)	9	9	9	9
Onderwijzend personeel (OP)	134	131	132	137
Onderwijsondersteunend personeel (OOP)	18	18	18	18
Leerlingen (1 oktober; t=0)	2.484	2.501	2.462	2.468
Leerlingen per fte onderwijzend personeel	18,6	19,1	18,7	18,0

Bovenstaande netto-inzet fte's is gebaseerd op de MJB 2017/18-2021/22.

5.8.2 MEERJARENBEGROTING

Met ingang van schooljaar 2017-2018 stellen wij een begroting op schooljaarbasis op. Met de goedgekeurde jaarrekening 2016 en deze nieuwe schooljaarbegroting als startpunt hebben wij een meerjarenbegroting (MJB) opgesteld:

Meerjarenbegroting					
Bedragen per 31 december (* 1.000)	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Personeel	18	6	63	97	80
Materieel	(26)	(14)	(70)	(104)	(86)
Financieel	8	8	7	7	6
Verwacht resultaat	-	-	-	-	-

De MJB is gebaseerd op de begroting 2017-2018, aangevuld met inschattingen van mogelijke ontwikkelingen op langere termijn. Daarbij hebben we zorgvuldig geanalyseerd welke posten in de huidige aannames nog risico's en kansen opleveren en op welke posten wij operationeel en financieel kunnen bijsturen, mochten deze risico's zich voordoen.

We hebben in voorgaande jaren een deel van onze reserves, onder meer ontstaan door het overschot van 2013, sinds 2014 extra ingezet voor onze onderwijsdoelen. 2017 luidt een periode in waarin wij onze activiteiten weer structureel kostendekkend uitvoeren, zonder onze reserves verder te hoeven aanspreken, terwijl we de beschikbare financiële ruimte optimaal benutten.

5.8.3 MEERJARENBEGROTING BATEN EN LASTEN

Meerjarenbegroting 2017/18-2021/22 (bedragen * 1.000)

Baten	Begroot				
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Rijksbijdragen	14.654	14.290	14.501	14.390	14.452
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	97	185	185	185	185
Overige baten	82	55	55	55	55
Totaal baten	14.833	14.530	14.741	14.630	14.692

Lasten	Begroot				
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2020/21
Personeelslasten	12.227	11.930	12.145	12.034	12.096
Afschrijvingen	327	327	327	327	327
Huisvestingslasten	873	873	873	873	873
Overige lasten	1.414	1.408	1.404	1.404	1.404
Totaal lasten	14.841	14.538	14.749	14.638	14.700

Saldo baten en lasten	(8)	(8)	(8)	(8)	(8)
------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Financiële baten en lasten	Begroot				
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2020/21
Financiële baten en lasten	8	8	8	8	8
Resultaat	-	-	-	-	-

5.8.4 RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

Naast deze MJB hebben we ook een extra conservatief scenario uitgewerkt, waarin we rekening houden met een aantal tegenvallers en de daarbij passende maatregelen. De uitkomsten hiervan zijn in vergelijking met onze MJB:

Minimum scenario							
Bedragen per 31 december (* 1.000)	Totaal 5 jr	4 jr na 2017/18	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Verwacht scenario	-	-	-	-	-	-	-
Effect conservatieve inschatting	(449)	(449)	-	(179)	(270)	-	-
Minimum scenario	(449)	(449)	-	(179)	(270)	-	-

Op basis van deze analyse concluderen wij dat, met inachtneming van ontwikkelingen in aantal leerlingen, de overheid en het personeel, Fortior een gezonde meerjarenplanning realiseert, zodat we de toekomst met vertrouwen tegemoet kunnen zien. Hierbij hoeven we in principe onze reserves niet verder aan te spreken, maar mochten zich tegenvallers voordoen, dan zijn onze reserves toereikend.

5.8.5 MEERJARENONTWIKKELING BALANS

Wij gaan ervan uit dat geen structurele wijzigingen optreden in onze financieersstructuur. Vooralsnog verwachten we ook geen structurele wijziging bij te vormen voorzieningen. De verwachte resultaten brengen we ten laste dan wel ten voordele van het eigen vermogen. Alles in aanmerking nemende verwachten we een stabiele ontwikkeling van onze balans:

Balansprognose					
Bedragen per 31 december (* 1.000)					
	2017	2018	2019	2020	2021
Activa					
<i>Vaste activa</i>					
Materiële vaste activa	2.072	2.364	2.281	1.989	1.734
<i>Vlottende activa</i>					
Vorderingen	1.072	1.099	1.099	1.099	1.099
Liquide middelen	1.749	1.325	1.167	1.515	1.678
Totaal activa	4.893	4.788	4.547	4.603	4.511
Passiva					
Eigen vermogen	2.310	2.310	2.310	2.310	2.310
Voorzieningen	771	719	478	534	442
Kortlopende schulden	1.812	1.759	1.759	1.759	1.759
Totaal passiva	4.893	4.788	4.547	4.603	4.511

5.8.6 KENGETALLEN

De met de meerjarenbalans samenhangende ontwikkeling van kengetallen is dan:

	Signaleringswaarden	2016	2017	2018	2019	2020	2021
▪ Solvabiliteit 2 (eigen vermogen + voorzieningen / totaal vermogen)	< 30%	65,8%	63,0%	63,3%	61,3%	61,8%	61,0%
▪ Liquiditeit (current ratio) (vlottende activa / kortlopende schulden)	< 0,75	1,6	1,6	1,4	1,3	1,5	1,6
▪ Huisvestingsratio ((huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen)/totale lasten)	> 0,10	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06
▪ Weerstandsvermogen (eigen vermogen / totaal baten)	< 5%	15,1%	15,3%	16,1%	16,0%	16,0%	16,0%
▪ Rentabiliteit (nettoresultaat / totaal baten)	3-jarig < 0 2-jarig < -0,05 1-jarig < -0,10	-1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
▪ Werkkapitaal in miljoenen euro's (vlottende activa -/- kortlopende schulden)	n.v.t.	1,1	1,0	0,7	0,5	0,9	1,0

Inleiding

De code *Goed Onderwijsbestuur* en de richtlijn *Jaarverslag Onderwijs* bevatten voorschriften voor risicomanagement, beheersingssystemen en opbrengsten.

Ook Fortior brengt gestructureerd risico's in kaart zodat passende maatregelen genomen kunnen worden om te voorkomen dat strategische doelen in het gedrang kunnen komen.

Vast onderdeel van de bedrijfsvoering is de jaarlijkse risicoanalyse waarvoor we in voorgaande jaren gebruik gemaakt hebben van onder meer een methodiek die aangereikt was vanuit de PO-raad. Naast een systematische reflectie op alle risico's omvat deze aanpak ook beheersmaatregelen om risico's te vermijden, te beheersen, te verzekeren of te accepteren. Tevens zijn de maatregelen gerangschikt naar een zogeheten Plan-, Do-, Check- en Act-cyclus (PDCA). In 2017 hebben wij een meer op de eigen situatie van Fortior toegesneden methodiek ontwikkeld, waarbij door zelfstandige werkgroepjes per vakgebied een analyse van de mogelijke risico's vanuit dat vakgebied wordt gedaan. Door weging van de risico's en de waarschijnlijkheid dat een risico zich daadwerkelijk voordoet, stellen we per vakgebied een rangorde op. CvB en manager Bedrijfsvoering stellen vervolgens aan de hand van de verschillende analyses prioriteiten vast, waarbij we voor elk geselecteerd risico een meer gedetailleerd actieplan maken.

Uitvoering

In 2017 zijn de werkgroepen opgestart en is het eerste werk gedaan. In begin 2018 zullen de uitkomsten vertaald worden naar concrete acties. De analyses tot nu toe signaleren geen domeinen waarin Fortior substantiële risico's loopt zonder dat er passende maatregelen zijn genomen.

6.1 GRONDSLAGEN**1 Algemeen*****Activiteiten van het bevoegd gezag***

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van de Stichting Fortior en van de onder deze rechtspersoon vallende scholen (zie gegevens rechtspersoon) verantwoord.

Grondslagen voor de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Richtlijn jaarverslaggeving onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's.

Vergelijkende cijfers

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking de realisatiecijfers opgenomen van het voorgaande jaar, alsmede de cijfers van de meest recente, vastgestelde versie van de begroting van het verantwoordingsjaar.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva***Materiële vaste activa***

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Investeringsubsidies

Verkreten investeringsubsidies t.b.v. van de aanschaf van materiële vaste activa worden in mindering gebracht op de investeringen.

Eigendom

Schoolgebouwen, waarvan het juridisch eigendom berust bij de stichting en het economisch eigendom bij de gemeente, zijn niet in de balans opgenomen. Eventuele bruikleenscholen zijn eveneens niet verwerkt.

De kosten van groot onderhoud aan de binnenkant alsmede het buitenschilderwerk van de schoolgebouwen worden ten laste gebracht van de voorziening groot onderhoud.

Verbouwkosten van School aan de Vijver zijn op de balans opgenomen.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Algemene reserve

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de Stichting Fortior

Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in mindering zijn gebracht.

Eveneens worden voorzieningen gevormd voor verliezen die naar waarschijnlijkheid in de toekomst zullen worden geboekt maar die voortkomen uit risico's die op balansdatum aanwezig zijn. Voorzieningen kunnen worden gevormd ter egalisatie van kosten waarbij een deel van de in de toekomst te verwachten uitgaven zijn oorsprong heeft voor balansdatum.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening voor de gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten gebouwen wordt bepaald op basis van te verwachten kosten over een reeks van jaren op basis van een onderhoudsplan. De voorziening wordt lineair opgebouwd ten laste van het resultaat. De voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening ambtsjubileum

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden.

De voorziening is opgenomen tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Rijksbijdragen

Onder de Rijksbijdragen OCW/EZ worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW/EZ. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband passend onderwijs ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdrage.

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige exploitatiesubsidies

Overige exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen en/of waarin de opbrengsten zijn gederfd en/of waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, gemeenten, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

De Stichting Fortior heeft een voor haar werknemers een toegezegd-pensioenregeling.

Hiervoor in aanmerking komen de werknemers die op de pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Aan het ABP worden premies betaald waarvan een deel door de werkgever en een deel door de werknemer wordt betaald.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Per 31 december 2017 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 104,4%. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies. Daarom zijn alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar verantwoord in de jaarrekening.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende materiële vaste activa.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financieel resultaat

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende rente-opbrengsten en -lasten van uitgegeven en ontvangen leningen.

6.3 GRONDSLAGEN VOOR HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de winst- en verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van leasetermijnen is opgenomen onder de operationele activiteiten.

6.4 BALANS PER 31 DECEMBER 2017 (NA RESULTAATBESTEMMING)

1.	Activa	31-12-2017	31-12-2016
	Vaste Activa		
1.2	Materiële vaste activa	2.072.416	2.310.269
	<u>Totaal vaste activa</u>	<u>2.072.416</u>	<u>2.310.269</u>
	Vlottende activa		
1.5	Vorderingen	1.072.439	1.099.125
1.7	Liquide middelen	1.748.510	1.727.025
	<u>Totaal vlottende activa</u>	<u>2.820.950</u>	<u>2.826.150</u>
	<u>Totaal activa</u>	<u>4.893.366</u>	<u>5.136.419</u>
2.	Passiva	31-12-2017	31-12-2016
2.1	Eigen vermogen	2.310.414	2.310.414
2.2	Voorzieningen	770.918	1.039.003
2.4	Kortlopende schulden	1.812.034	1.787.002
		<u>4.893.366</u>	<u>5.136.419</u>
	<u>Totaal passiva</u>	<u>4.893.366</u>	<u>5.136.419</u>

6.5 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017

		Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
3.	Baten			
3.1	Rijksbijdrage OCW	14.767.032	14.411.287	15.089.788
3.2	Overige overheidsbijdragen	129.725	96.950	155.078
3.5	Overige baten	<u>239.323</u>	<u>66.753</u>	<u>106.578</u>
	Totaal baten	<u>15.136.080</u>	<u>14.574.990</u>	<u>15.351.444</u>
4.	Lasten			
4.1	Personeelslasten	12.367.788	12.040.515	12.572.732
4.2	Afschrijvingen	343.847	326.902	376.600
4.3	Huisvestingslasten	922.727	872.553	910.442
4.4	Overige lasten	<u>1.502.795</u>	<u>1.343.320</u>	<u>1.707.499</u>
	Totaal lasten	<u>15.137.158</u>	<u>14.583.290</u>	<u>15.567.273</u>
	Saldo baten en lasten	<u>-1.077</u>	<u>-8.300</u>	<u>-215.829</u>
5	Financiële baten en lasten	1.077	8.300	12.026
	Nettoresultaat	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-203.803</u>

6.6 KASSTROOMOVERZICHT

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	-1.077	-215.829
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	343.847	376.600
Mutaties voorzieningen	-268.085	-80.208
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
Vorderingen (-/-)	26.686	-136.742
Schulden	25.138	-110.631
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties:	126.509	-166.810
Ontvangen interest	5.802	17.011
Betaalde interest (-/-)	-4.724	-4.985
	1.077	12.026
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten:</u>	127.586	-154.784
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in MVA (-/-)	-106.102	-1.071.698
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten:</u>	-106.102	-1.071.698
Mutatie liquide middelen	21.485	-1.226.482
Beginstand liquide middelen	1.727.025	2.953.507
Mutatie liquide middelen	21.485	-1.226.482
Eindstand liquide middelen	1.748.510	1.727.025

6.7 VASTE ACTIVA

	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde	Investeringen	Des- investeringen	Afschrijvingen	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde
	1-1-2017	1-1-2017	1-1-2017	2017	2017	2017	31-12-2017	31-12-2017	31-12-2017
1.2 Materiele vaste activa									
1.2.01 Gebouwen en terreinen	490.438	-8.174	482.264	25.289		-25.786	515.727	-33.960	481.767
1.2.02 Inventaris en apparatuur	3.993.951	-2.634.020	1.360.040	35.889		-247.260	4.029.840	-2.881.280	1.148.560
1.2.03 Leermethoden	1.509.927	-1.041.962	467.965	44.923		-70.798	1.554.850	-1.112.760	442.090
Totaal MVA	<u>5.994.316</u>	<u>-3.684.156</u>	<u>2.310.269</u>	<u>106.102</u>	<u>0</u>	<u>-343.844</u>	<u>6.100.418</u>	<u>-4.028.000</u>	<u>2.072.416</u>

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten meubilair, inventaris en ICT middelen.
Duurzame goederen worden geactiveerd bij een aanschafwaarde boven de € 1.000,-.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Investeringen in bestaande bouw

15 of 20 jaar

Inventaris en apparatuur, bestaande uit:

-Meubilair

20 of 40 jaar

-Duurzame apparatuur

10 jaar

-ICT

3 of 5 jaar

Leermiddelen

10 jaar

6.8 VORDERINGEN

	31-12-2017	31-12-2016
1.5 Vorderingen		
1.5.1 Borgsommen	<u>7.950</u>	<u>-</u>
1.5.2 Debiteuren		
Nog te ontvangen bedragen	<u>-</u>	<u>-</u>
1.5.3 OCW/EZ		
Betaalritme overloop kalenderjaar	738.558	714.743
Nog te ontvangen subsidies	<u>23.831</u>	<u>155.867</u>
	<u>762.389</u>	<u>870.610</u>
1.5.4 Overige overheden		
Gemeente Venlo	<u>16.488</u>	<u>4.230</u>
	<u>16.488</u>	<u>4.230</u>
1.5.5 Overige vorderingen		
Nog te ontvangen rente	5.751	17.011
Overige nog te ontvangen bedragen	<u>133.393</u>	<u>116.891</u>
	<u>139.144</u>	<u>133.902</u>
1.5.6 Overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	<u>146.468</u>	<u>90.383</u>
	<u>146.468</u>	<u>90.383</u>
Totaal vorderingen	<u>1.072.439</u>	<u>1.099.125</u>

6.9 LIQUIDE MIDDELEN

		31-12-2017	31-12-2016
1.7	Liquide middelen		
1.7.1	Kasmiddelen	5.733	5.576
1.7.2	Tegoeden en bankrekeningen	1.736.221	1.720.449
1.7.4	Kruisposten	6.556	1.000
	Totaal liquide middelen	1.748.510	1.727.025
1.7.2.	<u>Tegoeden en bankrekeningen</u> bevat de volgende posten:		
	Betaalrekeningen	202.027	181.492
	Spaarrekeningen	1.405.967	1.538.957
	Overige schoolbankrekeningen	128.226	-
		1.736.221	1.720.449

6.10 EIGEN VERMOGEN

	Saldo 1-1-2017	Resultaat 2017	Overige mutaties 2017	Stand per 31-12-2017
2.1	Stichtingsvermogen			
2.1.1	Algemene reserve	2.310.414	0	2.310.414

De Algemene reserve is volledig gevormd met publieke middelen.

6.11 VOORZIENINGEN EN LANGLOPENDE SCHULDEN

		Saldo 1-1-2017	Dotaties 2017	Onttrekkingen 2017	Vrijval 2017	Saldo 31-12-2017
2.2	Voorzieningen					
2.2.01	Personeelsvoorzieningen					
	Ambstjubilea	191.909	38.287	29.644	-	200.552
		191.909	38.287	29.644	-	200.552
2.2.03	Voorziening onderhoud	847.094	309.995	586.723	-	570.366
		1.039.003	348.282	616.368	-	770.918
				Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar	Totaal
	Personeelsvoorzieningen					
	Ambstjubilea			13.159	187.393	200.552
	Voorziening onderhoud			264.786	305.580	570.366
						-
				277.945	492.973	770.918

6.12 KORTLOPENDE SCHULDEN

		31-12-2017	31-12-2016
2.4	Kortlopende schulden		
2.4.3	Crediteuren	199.940	792
2.4.4	Schuld OCW	-	-
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen		
	Loonheffing december	457.304	456.898
	Premies sociale verzekeringen december	57.862	125.184
		<u>515.165</u>	<u>582.082</u>
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen		
	Afdracht december	137.080	118.636
2.4.9	Overige schulden		
	Nog te betalen bedragen	240.606	367.357
	Nog te betalen VF (pool en premiedifferentiatie)	102.421	96.000
	Nog te betalen netto salarissen 13e maand	2.221	11.913
	Verrekening uitkeringskosten 2016/17	-	28.102
		<u>345.248</u>	<u>503.372</u>
2.4.10	Overlopende passiva		
	Vakantiegeld en -dagen	394.938	390.131
	Vooruitontv. subsidie IKC Zuidstroom	-	84.462
	Vooruitontv. bouwtermijnen Zuidstroom	17.267	31.716
	Diverse nog te besteden subsidies	31.901	22.819
	Verrekening TCV 2016+2017	42.269	52.992
	Nog te besteden overige bankrekeningen	128.226	-
		<u>614.600</u>	<u>582.120</u>
	Totaal kortlopende schulden	<u>1.812.034</u>	<u>1.787.002</u>

6.13 VERANTWOORDING SUBSIDIES

Geormerkte doelsubsidies OCW

G1. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing Datum	bedrag toewijzing	ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond
			€	€	
Lerarenbeurs	DL/B/110284	23-8-2017	7.709	7.709	Ja
	totaal		<u>7.709</u>	<u>7.709</u>	

G2. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES MET VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub B en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing Datum	bedrag toewijzing	ontvangen t/m verslagjaar	totale kosten	te verrekenen ultimo verslagjaar
			€	€	€	€
nvt			-	-	-	-
	totaal		<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing Datum	bedrag toewijzing	saldo 1-1-2017	ontvangen in verslagjaar	lasten in verslagjaar	totale kosten 2016	saldo nog te besteden 31-12-2017
			€	€	€	€	€	€
	totaal		<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>

6.14 OPGAVE OVERHEIDSBIJDRAGEN

		Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
3.1	Rijksbijdragen			
3.1.01	Rijksbijdrage OCW/EZ	13.432.273	13.060.801	13.476.587
3.1.02	Overige subsidies OCW/EZ	413.988	437.369	736.827
3.1.04	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV	920.771	913.117	876.374
		14.767.032	14.411.287	15.089.788
3.1.01	<u>Rijksbijdrage OCW/EZ</u>			
	Personele bekostiging regulier	9.537.044	9.286.543	9.353.780
	Personele bekostiging groei	13.210	0	345.488
	Personeel- en Arbeidsmarktbeleid	1.503.098	1.468.301	1.469.587
	Materiële instandhouding regulier	1.995.040	1.975.729	2.049.075
	Prestatiebox	383.881	330.228	258.657
		13.432.273	13.060.801	13.476.587
3.1.02	<u>Overige subsidies OCW/EZ</u>			
	Bekostiging impulsgebieden	252.734	297.404	353.611
	Bekostiging nieuwkomers	134.960	105.000	320.357
	Overige personele- en materiële subsidies	26.294	34.965	62.859
		413.988	437.369	736.827
3.1.04	<u>Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV</u>			
	SWV Passend Onderwijs Noord-Limburg	920.771	913.117	876.374
		920.771	913.117	876.374
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies			
3.2.02	Gemeentelijke bijdragen	129.725	96.950	122.720
3.2.03	Provinciale bijdragen	0	0	32.358
		129.725	96.950	155.078
3.2.02	<u>Uitsplitsing</u>			
	Schakelklassen	87.480	88.200	90.000
	Buurttaal Duits	23.495	0	16.470
	Overige gemeentelijke subsidies	18.750	8.750	16.250
	Gezond en Duurzaam IKC Zuidstroom	0	0	32.358
		129.725	96.950	155.078

6.15 OPGAVE OVERIGE BATEN

		Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
3.5	Overige baten			
3.5.01	Verhuur	18.935	10.783	11.900
3.5.05	Ouderbijdragen/TSO exploitatie	20.621	23.687	44.646
	Ouderbijdragen/TSO overige schoolbankrekeningen	113.677	0	0
3.5.06	Overig	86.090	32.283	50.032
		239.323	66.753	106.578
3.5.06	<u>Overig</u>			
	(Schade)uitkeringen personeel	4.110	5.000	7.175
	Vergoeding Algemene Onderwijs Bond	12.128	11.240	16.593
	Diverse subsidies- en bijdragen	69.852	16.043	26.264
		86.090	32.283	50.032

6.16 OPGAVE VAN DE LASTEN

		Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
4.1	Personele lasten			
4.1.01	Lonen en salarissen	11.912.466	11.193.727	11.624.265
4.1.02	Overige personele lasten	977.280	872.244	1.475.640
4.1.03	Af: Uitkeringen	-521.959	-25.456	-527.173
		12.367.788	12.040.515	12.572.732
4.1.01	<u>Lonen en salarissen</u>			
	Brutolonen en salarissen	8.824.596	8.288.779	8.666.513
	Sociale lasten	1.860.744	1.750.516	1.945.344
	Pensioenpremies	1.227.126	1.154.432	1.012.408
		11.912.466	11.193.727	11.624.265
4.1.02	<u>Overige personele lasten</u>			
	Dotatie personele voorzieningen	38.287	20.000	27.437
	Personeel niet in loondienst	579.656	475.653	910.086
	Overige	359.337	376.591	538.117
		977.280	872.244	1.475.640
	Toelichting			
	<u>Personeel niet in loondienst</u> bevat de volgende posten:			
	Extern personeel	302.763	245.552	390.709
	Payroll	126.340	76.101	353.514
	School- en leerlingbegeleiding	150.553	154.000	165.863
		579.656	475.653	910.086
	<u>Overige</u> bevat de posten:			
	(Na)scholing en cursussen	85.745	92.500	89.111
	Bedrijfsgezondheidsdienst	45.032	35.000	37.774
	Overige	228.560	249.091	411.232
		359.337	376.591	538.117
4.1.03	<u>Uitkeringen</u>			
	UWV ZW/WIA	-77.415	-25.456	-101.655
	Vervangingsfonds	-444.543	0	-425.518
		-521.959	-25.456	-527.173

		Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
4.2	Afschrijvingslasten			
4.2.02	Materiële vaste activa	343.847	326.902	376.600
		343.847	326.902	376.600
4.2.02	<u>Materiële vaste activa</u>			
	Gebouwen	25.786	25.700	8.174
	Inventaris en apparatuur	247.260	210.964	285.239
	Leermiddelen PO	70.801	90.238	83.187
		343.847	326.902	376.600
4.3	Huisvestingslasten			
4.3.01	Huur	25.369	28.150	29.720
4.3.03	Onderhoud	77.629	65.887	75.256
4.3.04	Energie en water	210.995	220.011	210.282
4.3.05	Schoonmaakkosten	248.513	192.875	195.805
4.3.06	Heffingen	21.625	23.849	26.910
4.3.07	Dotatie voorziening groot onderhoud	309.995	309.995	335.695
4.3.08	Overige huisvestingslasten	28.600	31.786	36.774
		922.727	872.553	910.442
4.3.08	<u>Overige huisvestingslasten</u>			
	Beveiliging	13.742	22.100	16.370
	Overige	14.858	9.686	20.404
		28.600	31.786	36.774
4.4	Overige lasten			
4.4.01	Administratie- en beheerslasten	177.963	185.310	354.882
4.4.02	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	631.299	603.366	648.199
4.4.04	Overige lasten	693.533	554.644	704.418
		1.502.795	1.343.320	1.707.499
4.4.01	<u>Administratie- en beheerslasten</u>			
	Administratiekosten	39.650	41.000	172.758
	Accountantskosten	14.828	15.000	23.104
	Deskundigenadvies	34.901	40.250	66.251
	PR en marketing	21.189	25.000	15.953
	Telefonie- en portiekosten	52.615	54.611	60.577
	Overige administratie- en beheerslasten	14.780	9.449	16.239
		177.963	185.310	354.882
	<i>Specificatie honorarium accountant</i>			
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	14.828	15.000	23.104
4.4.1.2	Andere controle opdracht	0	0	0
4.4.1.3	Fiscale adviezen	0	0	0
4.4.1.4	Andere niet-controle dienst	0	0	0
		0	0	0

		Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
4.4.02	<u>Inventaris, apparatuur en leermiddelen</u>			
	ICT	278.473	268.522	232.488
	Leermiddelen	240.612	206.000	245.158
	Reproductie	84.129	105.609	145.403
	Overige inventaris, apparatuur en leermiddelen	28.085	23.235	25.150
		631.299	603.366	648.199
4.4.04	<u>Overige lasten</u>			
	Representatiekosten	6.213	11.475	17.163
	Contributies	16.024	15.225	14.570
	Medezeggenschapsraad	4.556	9.262	6.838
	Verzekeringen	7.773	10.000	10.058
	Projecten	409.733	396.590	496.844
	Culturele uitgaven	64.934	61.700	73.376
	Uitgaven overige schoolbankrekeningen	113.677	0	0
	Overige lasten	70.623	50.392	85.569
		693.533	554.644	704.418
	 Toelichting			
	<u>Projecten</u> bevat de volgende posten:			
	Passend Onderwijs	250.432	256.490	272.607
	O3	47.407	50.000	64.294
	Overige projecten	111.894	90.100	159.943
		409.733	396.590	496.844

6.17 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

		Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
5	Financiële baten en lasten			
5.1.01	Rentebaten	5.802	9.000	17.011
5.5.01	Bankkosten en rentelasten	4.724	700	4.985
		1.077	8.300	12.026

6.18 VERBONDEN PARTIJEN

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Art2:403 BW		
				BW Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
SWV Passend Onderwijs Noord-Limburg	SWV	Venlo	4	Nee	N.v.t.	Nee
VVE Talentencampus Venlo	VVE	Venlo	4	Nee	N.v.t.	Nee

6.19 WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Fortior van toepassing zijnde regelgeving: Onderwijs.

Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor Stichting Fortior is 141.000 euro. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15 procent en voor de overige leden 10 procent van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

De berekening van de complexiteitspunten t.b.v de bezoldigingsmaxima is onderaan dit model opgenomen.

Bezoldiging topfunctionarissen

Naam	Dhr. P.H.M. van Eijk
Functie	Directeur-bestuurder
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	echte
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	N.v.t.

Individueel bezoldigingsmaximum	141.000
--	----------------

Bezoldiging

Beloning	109.401
Belastbare onkostenvergoedingen	-
Beloningen betaalbaar op termijn	14.946

<i>Subtotaal</i>	124.347
------------------	---------

-/- onverschuldigd betaald bedrag	-
-----------------------------------	---

Totaal bezoldiging	124.347
---------------------------	----------------

Motivering indien overschrijding	N.v.t.
----------------------------------	--------

Gegevens 2016

Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (fte)	1,0

Bezoldiging 2016

Beloning	108.707
Belastbare onkostenvergoedingen	-
Beloningen betaalbaar op termijn	13.176

Totaal bezoldiging 2016	121.883
--------------------------------	----------------

Individueel bezoldigingsmaximum 2016	140.000
--------------------------------------	---------

Motivering overschrijdingen bezoldigingsmaximum	N.v.t.
---	--------

Voor de RvT luidt de informatie als volgt:

Toeziethoudende topfunctionarissen

Naam	Dhr. A.J.A. Eikenboom MBA	Dhr. drs F.W.G. Doesborg	Mevr. J.A. de Graaf
Functie	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12

Individueel WNT-maximum	21.150	14.100	14.100
--------------------------------	---------------	---------------	---------------

Bezoldiging

Beloning	4.200	4.200	4.200
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
<i>Subtotaal</i>	<i>4.200</i>	<i>4.200</i>	<i>4.200</i>
-/- onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging	4.200	4.200	4.200

Gegevens 2016

Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (fte)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Individueel bezoldigingsmaximum 2016	21.000	14.000	14.000

Bezoldiging 2016

Beloning	2.570	2.570	2.570
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Totaal bezoldiging 2016	2.570	2.570	2.570

Naam	Mevr. H.G.E. Straten	Dhr. J.W.P. Meulenkamp RA RC
Functie	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12

Individueel WNT-maximum	14.100	14.100
--------------------------------	---------------	---------------

Bezoldiging

Beloning	4.200	4.200
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-
<i>Subtotaal</i>	<i>4.200</i>	<i>4.200</i>
-/- onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	4.200	4.200

Gegevens 2016

Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (fte)	n.v.t.	n.v.t.
Individueel bezoldigingsmaximum 2016	14.000	14.000

Bezoldiging 2016

Beloning	2.570	2.570
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-
Totaal bezoldiging 2016	2.570	2.570

Berekening complexiteitspunten

De bezoldigingsmaxima worden bepaald aan de hand van de volgende aantal complexiteitsfactoren:

Complexiteitspunten	
1) Baten	4
2) Leerlingen	3
3) Onderwijssoort	2
Totaal	9

Ingedeeld in Klasse D - bezoldigingsmaximum 141.000 euro.

6.20 NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Huurovereenkomsten

Er is een huurovereenkomst voor het pand Wylrehofweg 11 te Venlo aangegaan: deze eindigt 31 augustus 2020. De huurverplichting bedraagt totaal € 24.676 per jaar (prijspeil 2017).

Ook is een huurovereenkomst voor het pand Witte Kerk/Agnes Huynstraat 3 te Venlo aangegaan; deze wordt jaarlijks voor één jaar verlengd. De huurverplichting bedraagt totaal € 963 per jaar (prijspeil 2017).

Voorziening duurzame inzetbaarheid

In de cao is in artikel 8A.1 in het kader van duurzame inzetbaarheid de mogelijkheid opgenomen om met ingang van 1 oktober 2014 uren op te sparen. Voor de gespaarde uren dient, indien deze in uren of in geld opgenomen zullen worden, een voorziening gevormd te worden. Hiertoe dienen tussen werknemer en werkgever individuele afspraken gemaakt te worden. In 2017 zijn deze afspraken niet gemaakt en is er derhalve geen voorziening duurzame inzetbaarheid gevormd.

6.21 OVERIGE GEGEVENS

Bestemming van het resultaat: in de statuten zijn geen nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat. Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

Resultaat 2017

€ 0 wordt toegevoegd aan de algemene reserve

€ 0 totaal resultaatbestemming

6.22 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de waardering van de in de balans getoonde posten of op het resultaat.

6.23 ONDERTEKENING DOOR BESTUURDER EN TOEZICHTHOUDERS

COLLEGE VAN BESTUUR

De heer P.H.M. van Eijk

Venlo, d.d. 19 april 2018

RAAD VAN TOEZICHT

De heer A.J.A. Eikenboom MBA

Venlo, d.d. 19 april 2018

De heer F.W.G. Doesborg

Venlo, d.d. 19 april 2018

Mevrouw J.A. de Graaf

Venlo, d.d. 19 april 2018

De heer J.W.P. Meulenkamp RA RC

Venlo, d.d. 19 april 2018

Mevrouw H.G.E. Straten

Venlo, d.d. 19 april 2018

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Fortior

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Fortior te Venlo gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Fortior op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Fortior zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Leidse Schouw 2
2408 AE Alphen aan den Rijn
Postbus 352
2400 AJ Alphen aan den Rijn

T (0172) 78 21 30
alphenaandenrijn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 64599892

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Alphen aan den Rijn, 12 april 2018

Van Ree Accountants

Was getekend: mr. drs. G.J. de Jong RA

6.25 GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON

Algemene gegevens

Bestuursnummer	41018
Naam instelling	Stichting Fortior
Adres	
Postadres	Postbus 680
Postcode	5900 AR
Plaats	Venlo
Telefoon	077-3210002
E-mailadres	info@fortior.nl
Website	www.fortior.nl
Contactpersoon	Dhr. P.H.M. van Eijk
Telefoon	077-3210002
E-mailadres	info@fortior.nl

Gegevens scholen

				Aantal leerlingen	
				1-10-2017	1-10-2016
Sector					
03KJ	Gemma	Venlo	PO	160	182
03NU	Talentencampus Venlo bao	Venlo	PO	229	227
03OK	De Zuidstroom	Venlo	PO	239	253
03OT	De Meule	Venlo	PO	196	190
03OT	Nova Montessori	Venlo	PO	124	130
03XJ	Groeneveld	Venlo	PO	214	235
04VO	De Weiert	Arcen	PO	168	176
04VS	t Kapelke	Lomm	PO	68	66
05DV	Kleur-Rijk	Venlo	PO	88	101
05TV	School aan de Vijver	Venlo	PO	273	274
06FW	De Startbaan	Velden	PO	367	344
06IZ	Willibrordus	Venlo	PO	203	220
06NM	Taal & lent	Venlo	PO	75	86
16PD	Talentencampus Venlo sbo	Venlo	PO	68	59
				2.472	2.543